

JÄRJESTÖTOIMINTA MUSIIKINOPETTAJAN OPETTAJUUTTA TUKEMASSA

**Mitä tietoja ja taitoja musiikinopettaja voi saada työelämään
järjestötoiminnasta**

Katri Peurala
Maisterintutkielma
Musiikkikasvatus
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2020

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	Laitos Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä Peurala Katri Hannele	
Työn nimi Järjestötoiminta musiikinopettajan opettajuutta tukemassa. Mitä tietoja ja taitoja musiikinopettaja voi saada työelämään järjestötoiminnasta	
Oppiaine Musiikkikasvatus	Työn laji Maisterintutkielma
Aika Kevät 2020	Sivumäärä 55
Tiivistelmä Monet opiskelijat lähtevät opiskeluaikana mukaan järjestötoimintaan esimerkiksi oman opiskelualan ainejärjestöön. Järjestötoimintaan lähdetään mukaan monista syistä. Erityisen kiinnostavaa on, saako järjestötoiminnasta jotain sellaista, mitä pelkästä musiikinopettajan koulutuksesta ei saa. Tässä maisterintutkielmassa tutkin, mitä tietoja ja taitoja järjestötoiminnassa mukana oleminen kerryttää tulevaa työelämää ajatellen. Keskiössä ovat tietojen ja taitojen lisäksi opettajuus, ammatti-identiteetti ja verkostot järjestötoiminnan näkökulman kautta. Lopuksi pureudun vielä opiskelun ja järjestötoiminnan suhteeseen. Tutkielman aineisto on koottu viidestä haastattelusta. Haastateltavilla on kaikilla takanaan samankaltainen tausta järjestötoiminnasta opiskeluaikana. Haastattelut on toteutettu lukuvuoden 2018-2019 aikana. Tutkimustuloksista käy ilmi, että järjestötoiminnassa mukana oleminen on kehittänyt erityisesti organisointitaitoja, laajentanut ymmärrystä päätöksenteosta koulussa ja sen sisäisiä rakenteita. Järjestötoiminnan katsottiin myös antaneen sellaisia taitoja, joita ei suoraan koulutuksesta saa. Ammatti-identiteetin ja asiantuntijuuden suhteen järjestötoiminta nähtiin yhtenä osa-alueena. Järjestötoiminnassa mukana olemisen myötä koettiin, että verkostot olivat laajemmat ja moninaisemmat kuin ne olisivat olleet muuten. Jokaisen haastateltavan mielestä järjestötoimintaa opiskeluaikana tulisi tunnustaa enemmän ja opiskelijoiden tulisi saada enemmän tukea toiminnassa mukana olemiseen.	
Asiasanat järjestötoiminta, opettajuus, ammatti-identiteetti, opiskelu	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Musiikinopettajuus	8
2.1	Opettajuus	8
2.2	Professio, kvalifikaatio, kompetenssi ja ammattitaito	11
2.3	Asiantuntijuus	12
3	Järjestötoiminta	16
3.1	Järjestötoiminnan määritelmä	16
3.2	Vaikuttaminen	16
3.2.1	Esimerkkinä SOOL opiskelijajärjestönä OAJ:n näkökulmasta	19
3.3	Järjestötoiminta ja opiskelu	20
3.4	Johtaminen ja johtajuus	22
4	Tutkimusasetelma	24
4.1	Tutkimuskysymykset	24
4.2	Tutkimusmenetelmä	25
4.3	Tutkimusaineiston hankinta	27
4.3.1	Haastateltavien taustatiedot	28
4.4	Aineiston analyysi	28
4.5	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	29
4.6	Tutkijan rooli	30
5	Tulokset	31
5.1	Opettajuuteen kasvaminen	31
5.2	Järjestötoiminnan kautta saadut ja vahvistuneet tiedot ja taidot	33
5.2.1	Vuorovaikutustaidot osana järjestötoimintaa	35
5.3	Järjestötoiminta ammatti-identiteetin osana	37
5.3.1	Järjestötoiminnan vaikutus asiantuntijuuteen	38
5.4	Erilaiset verkostot	39
5.5	Järjestötoiminnan ja opiskelun suhde	41
5.6	Järjestötoiminnan merkityksellisyys	44
6	Johtopäätökset ja pohdinta	46
6.1	Tutkimustulosten luotettavuus	50
6.2	Jatkotutkimusaiheita	50
	Lähteet	52

1 JOHDANTO

Opiskeluaikana opiskelijat kuuluvat omaan ylioppilaskuntaan ja useimmat kuuluvat myös oman opiskelualan ainejärjestöön. Opiskelijoilla on mahdollista usein kuulua myös valtakunnallisiin opiskelijajärjestöihin tai ammattiliittoihin opiskelijajäsenenä. Hallitustoiminta avaa mahdollisuuksia vaikuttamiseen paikallisesti ja jopa valtakunnallisesti. Opiskelijana on hyvät mahdollisuudet päästä vaikuttamaan koulutuspoliittisiin asioihin järjestöjen kautta, mitkä koskettavat omaa koulutusala.

Itse olen toiminut ainejärjestöni hallituksessa useamman vuoden erilaisissa tehtävissä aina tapahtumien järjestämisestä puheenjohtajaan. Ainejärjestön lisäksi olen toiminut Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liiton SOOL ry:n hallituksessa kausilla 2017-2018 ja 2018-2019. Järjestötyössä olen saanut uusia näkökulmia siihen, miten suhtaudun omaan opettajuuteeni ja työelämän haasteisiin. Järjestötyön kautta olen oppinut arvokkaita asioita, jotka eivät opinnoissa olisi tulleet vastaan, saanut oman opiskelupaikkakunnan ulkopuolelta suuren verkoston muista opettajaopiskelijoista ja järjestötoiminnan ammattilaisista sekä saanut korvaamatonta kokemusta vapaaehtoisten johtamisesta, organisoinnista ja kouluttamisesta. Järjestötyössä pääsee joka päivä kokeilemaan vuorovaikutus- ja tunnetaitoja, jotka opettajan pedagogisissa opinnoissa korostuvat.

Järjestötoiminta ainejärjestöissä koetaan usein pienenä puuhasteluna tai ylimääräisenä, kuormittavana, aikaa vievänä toimintana. Usein unohdetaan, että jokainen päivä on mahdollisuus oppia jotain uutta. Itselleni järjestötoiminta on muodostunut suureksi henkiseksi voimavaraksi. Kun siirtyy tarkastelemaan toimintaa kuplan ulkopuolelta, on helpompaa huomata sen työelämähyödyt: puheenjohtajan roolissa toimiessa johdetaan joukkoa kohti päämäärää, työskennellään erilaisissa ryhmissä projektien parissa, osallistutaan koulutuksiin ja luodaan uusia verkostoja. Tulevan opettajan näkökulmasta on erityisen hienoa, että on päässyt tutustumaan Opettajien ammattijärjestön OAJ:n kautta useisiin kentällä toimiviin opettajiin, tutustunut ammattiyhdistyksen toimintaan, tavannut erilaisia pedagogisia järjestöjä ja muita sidosryhmiä. Olisi hulluutta ajatella, että näistä ei olisi omassa tulevassa työelämässä hyötyä, kun omaa opettajuutta ruvetaan rakentamaan.

Järjestötoiminnassa mukana oleminen tuo mukanaan myös koulutuspoliittiset kysymykset: millaista koulutuksen tulisi olla, jotta tulevalla opettajalla on parhaat mahdolliset eväät tulevaan työelämään. Järjestötoiminnassa mukana oleva opiskelija siis pohtii jo pitkälle tulevaan työelämään saakka opettajuutta ja siihen liittyviä kysymyksiä. Kokemukseni perusteella järjestötoimijalla voi olla myös erilainen kuva siitä, millaisia taitoja koulutuksesta tulisi saada, sillä järjestötoiminnassa pääsee kehittämään työelämän taitoja.

Koen, että järjestötoiminnasta ei puhuta tarpeeksi ja sitä ei tunnusteta tarpeeksi laajasti keinona kasvattaa omaa näkemystään opettajuudesta. Järjestötoiminnan puolestapuhujat ovat usein itse raudanlujia järjestöalan ammattilaisia. Järjestötoiminnan hyödyt tulisi saada paremmin esille, jotta järjestötoimintaan mukaan lähteminen olisi houkuttelevaa ja opiskelijat tuntisivat saavansa siitä muutakin, kuin ylimääräistä “pikku puuhastelua”.

Opiskelijoiden kanssa järjestötoiminnasta keskustellessa on noussut esiin, miten järjestötoiminta nähdään muita mahdollisuuksia ulossulkevana tekijänä. Opiskelijoilla on huoli siitä, miten käy esimerkiksi vaihtoon lähdon, jos on mukana vahvasti järjestötoiminnassa. Omalla kohdallani en ole joutunut tätä puntaroimaan: järjestötoiminta on ollut selkeä ykkösvaihtoehto. Mutta ymmärrän hyvin, mistä tämä ajatus kumpuaa: tiivis hallitustyöskentely sitoo opiskelijan noin vuoden ajaksi luottamustoimeen, mikä rajoittaa tuon kyseisen vuoden mahdollisuuksia. Tähän kun lisätään tiukentuneet valmistumisajat, joutuvat opiskelijat tekemään priorisointeja, mitä haluavat opiskeluaikanaan tehdä ja saavuttaa.

Oppilaitokset omalta osaltaan myös luovat ilmapiirin siitä, miten järjestötoimintaan suhtaudutaan. Mikäli opinnoissa ei tulla vastaan opiskelijaa, joka on aktiivisesti mukana järjestötoiminnasta ja tätä kautta karttuvaa kokemusta ja asiantuntijuutta ei tunnusteta, voivat into ja kiinnostus hiipua. Kannustus ja ymmärrys ovat tärkeitä tekijöitä, kun opiskelija lähtee mukaan vaikuttamaan, eikä järjestötoiminta tee opiskelijasta huonompaa tai alisuoriutujaa. Vaikuttaminen ja työskentely kohti parempaa koulutusta pitäisi nähdä mahdollisuutena ja hienona tilaisuutena kehittyä myös opinnoissa, eikä negatiivisena vaikuttajana opintojen edistymiselle. Opiskelijan kasvaminen opettajana ja tulevana kasvattajana ei kärsi järjestötoiminnasta, vaan paremminkin ruokkii sitä.

Järjestökentällä toimivat opiskelijat tuovat myös omaan yhteisöönsä asiantuntijuutta ja näkökulmaa ja näin ollen toimivat riviopiskelijoille tiedon lähteenä. Itse olen huomannut,

kuinka usein opiskelutoverit kääntyvät puoleen erilaisissa kysymyksissä liittyen opintoihin tai työelämään siirtymisestä, sekä kaikesta siltä väliltä. SOOLin kautta olen päässyt näköalapaikalle myös ammattijärjestöön ja olen voinut apua tarvitsevia neuvomaan eteenpäin omissa kysymyksissään myös siihen suuntaan. Ammattijärjestöt voivat opiskelijalle tuntua vielä kovin kaukaiselta, mutta tiedon lisääminen jo opintovaiheessa helpottaa nivelvaihetta siirryttäessä opinnoista työelämään.

Opintojen aikana on mahdollista lähteä moneen mukaan ja vaikuttaa monilla eri tasoilla: opiskelijaedustajia valitaan yliopiston hallintoelimiin, yliopiston edustajistoon, voi lähteä mukaan ylioppilaskunnan hallitukseen, oman ainejärjestön hallitukseen, valtakunnallisiin järjestöihin opiskelijaedustajana, harrastejärjestöihin, poliittisiin järjestöihin. Opiskelijoilla on siis mahdollisuuksia valita millaiseen toimintaan omat resurssit ja omat mielenkiinto suuntautuu ja sen pohjalta hakeutua mukaan järjestötoimintaan.

Mielestäni tärkeää olisi keskittyä järjestötoiminnan positiivisiin puoliin ja mitä kaikkea järjestötoiminta antaa. Järjestötoiminta haastaa ajattelemaan jo omaa työelämää ja sen tarpeita uusin silmin ja tuo esiin omia vahvuuksia, sekä kehittämisen paikkoja. Hallituksessa toimiminen, oli se sitten oma ainejärjestö tai valtakunnallinen opiskelijajärjestö, on paljon muutakin, kuin pelkkiä juhlien ja muiden sosiaalisten tapahtumien järjestämistä. Mikäli esimerkiksi ainejärjestöjä ei olisi, koulutusta kehittäessä jäisi opiskelijoiden näkökulma hyvin vajavaiseksi. Järjestötoimijat varmistavat, että opiskelijoiden kokemukset otetaan huomioon ja päätöksenteossa kuullaan myös opiskelijoita. Opetussuunnitelmassakin (POPS 2014, 24) nostetaan yhdeksi tavoitteeksi tukea lasta ja nuorta oppimaan vaikuttamisen keinoja ja koen itse, että järjestötoiminta on yksi tapa tulevana opettajana vahvistaa omia valmiuksia toteuttaa tätä tavoitetta.

Opiskelijat ovat tärkeä osa myös valtakunnallista koulutuspoliittista keskustelua. Opiskelijat tuovat ammattijärjestöihin tärkeää näkökulmaa. Järjestötoiminnassa mukana oleminen ja aktiivinen vaikuttaminen voivat vaikuttaa merkittävästi paremman opiskelija-arjen muodostumiseen. Vaikutukset voivat parhailaan heijastua jopa tulevan työelämän puolelle. Maisterintutkielmassani olen pyytänyt asiantuntijanäkökulmaa Opettajien Ammattijärjestö OAJ:n puheenjohtajalta Olli Luukkaiselta sekä kehittämisspällikkö Juha Makkoselta, jotka avaavat omia näkemyksiään opiskelijoiden merkityksestä ammattijärjestön osana.

Maisterin tutkielmassani keskityn ensisijaisesti järjestötoimintaan ainejärjestön ja valtakunnallisen Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liiton SOOL ry:n näkökulmasta, joista minulle itselleni on kertynyt kokemusta opintojen aikana. Tietoisesti olen rajannut tutkielmastani pois Ylioppilaskunnan toiminnan.

Järjestötoiminta on haastanut minua pohtimaan tulevaa opettajan uraa kriittisemmin. Miten järjestötoiminta tukee opettajan työssä valmistumisen jälkeen? Saako järjestötoiminnasta taitoja, joita ei opettajankoulutuksesta saa ja jos kyllä, niin mitkä taidot ovat suoraan siirrettävissä työelämään? Mitkä tiedot ja taidot ovat oleellisia oman ammattitaitoni kannalta? Erityisesti minua kiinnostaa, miten järjestötoiminta tukee opettajuutta ja opettajaksi kasvamista, elinikäistä oppimista, opettajan asiantuntijuuden kokemukseen ja näyttäytykö tulevaisuus eri tavoin järjestötoiminnan jälkeen.

2 MUSIIKINOPETTAJUUS

2.1 Opettajuus

Luukkainen (2005) kuvailee opettajuuden olevan kuva opettajan työstä. Opettajuus käsittää laajemmin opettajan työnkuvan ja sen sisältämät eri osa-alueet. Opettajuus rakentuu niin yhteiskunnan edellytyksistä kuin opettajan henkilökohtaisesta näkemyksestä, mitä opettajan työn tehtäviin kuuluu. Opettajan työ on kahden tekijän summa: yhteiskunnan edellytykset, joiden pohjalta muodostuu yksilön näkemys tehtävään. Se miten opettajuus ilmenee, riippuu henkilöstä ja yhteiskunnan ilmiöistä. Oman opettajuuden kehittäminen on jatkuvaa, koska myös yhteiskunta on jatkuvassa muutoksessa. (Luukkainen 2005, 17-19.) Opettajuudelle merkittävää on myös sen persoona sidonnaisuus (Rasehorn 2009, 262). Tulevana opettajana on hyvä muistaa, että opintojen aikana jokainen saa valmiudet tulevaan työhön ja keinoja soveltaa opittua kentällä. Opettajuus on jatkuvaa itsensä kehittämistä ja kasvamista vielä työuran aikana. Oppiminen ei pääty valmistumiseen, vaan jatkuu läpi elämän.

Heikkinen (2000) toteaa ammatti-identiteetin muodostuvan persoonallisen ja kollektiivisen identiteetin summasta. Opettajaidentiteetin muodostuminen on ympäristön ärsykkeiden, koulutuksen ja henkilökohtaisen elämän aspektien kokonaisuus: siihen millaisena opettajana itsesi näet vaikuttaa persoonan lisäksi oma arvomaailma ja muun elämän muodostuminen ja siinä tehdyt valinnat. Opettajan ammatti-identiteetin kannalta on myös merkittävää se, että opettaja toimii kasvattajana ja näin ollen on vaikuttamassa lasten ja nuorten identiteetin muodostumiseen. (Heikkinen 2000, 13-14.)

Opettajan ammatti koetaan usein kutsumusammattina (Krokkfors 1998, 78). Opettajat eivät koe yhteiskunnallisen arvostuksen tai opettajan ammatin aseman vaikuttavan ammatinvalintaan (Kari 2003, 74). Tiedot ja eksperttiys pedagogisesta kasvattamisesta luovat pohjan opettamiseen, joka kuitenkin tarvitsee innostusta, luovuutta ja heittäytymistä onnistuakseen parhaalla mahdollisella tavalla. Jokainen luo omaa opettajapersoonansa, joiden osatekijöistä muodostuu yksilön oma opettajuus ja taito opettaa. Opettajan tiedon hallinta ja oman oppimisen taidot suuntaavat myös, miten opettaja saa omat oppilaansa oppimaan. Opettajalla on vastuu oppijoista: vastuu turvallisuudesta ja oppimistehtävästä, joten opettajan on hyvä ylläpitää auktoriteettia. Opettajat ovat suunnannäyttäjiä, joiden omat valinnat heijastuvat oppilaiden

käsitykseen maailmasta ja kuinka toimia oikein. Se kuinka omaa persoonaa opettamisessa käyttää, on kaikille yksilöllistä ja näin ollen jokaisen taito opettaa on myös yksilöllistä. (Krokkfors 1998, 78-80.) Opettajankoulutuksen kannalta keskiössä ei voi olla, miten yksilö omaa persoonaansa työelämässä käyttää (Krokkfors 2005, 69). Se kuinka tietoa käsittelee ja tulkitsee ovat osa oppimistaitojen mittaamista. Näiden rinnalla voidaan katsoa olevan ongelmanratkaisutaitojen, päätöksenteko-, kommunikaatio- ja yhteistyötaitojen. (Luukkainen 1998, 23-24.)

Opettajuus sisältää sen, miten opettaja työssään tekee pedagogisia ratkaisuja, toteuttaa opetussuunnitelmaa, kehittää omaa asiantuntijuuttaan ja etsii uutta tietoa. Nämä edellä mainitut keinot kertovat, miten opettaja vastaa yhteiskunnan käsitykseen opettajuudesta ja sen vaatimukseen ja tavoitteisiin. Opetustyö on vain yksi osa-alue opettajuudesta: työympäristö, yhteistyö ja niissä tapahtuvat muutokset vaikuttavat siihen, kuinka opettajuus nähdään. Opettajuutta ei pysty määrittelemään yhdellä oikealla tavalla, vaan se ilmenee ja rakentuu, kuten osalliset sitä tarkastelevat. Opettajuuden tarkasteluun vaikuttaa vahvasti myös kulttuurinen perinne, kun sitä tarkastellaan yhteiskunnallisessa kontekstissa. (Luukkainen 2005, 19-20.)

Vielä nykyäänkin opettajia saatetaan nimittää "kansankynttilöiksi". Opettamisen historiaa tutkittaessa on tämä nimitys ollut oikein osuva: opettajaa ollaan pidetty tiedon levittäjänä, sivistyksen tuojana, jolla on kyky tuoda oppilaat pois tietämättömyydestä. Kansan sivistyksen kannalta opettaja on ollut merkittävässä roolissa opettamisen alusta alkaen. Opettajat ovat olleet aina monessa mukana ja aktiivisia kulttuurielämän ylläpitäjiä ja kehittäjiä, opettajia on myös runsaasti vaikuttamassa koulumaailman ulkopuolella. (Korpinen 1996, 49-52.)

Perusopetuksen opetussuunnitelmassa (POPS 2014) määritellään oppija aktiiviseksi toimijaksi. Oppiminen on vuorovaikutteinen tapahtuma muiden oppilaiden ja opettajan kanssa, missä oppilas itse oppii ratkaisemaan ongelmia ja asettamaan itselleen tavoitteita. (POPS 2014, 17). Luukkainen (2005) määrittelee oppijan muutoksen objektista subjektiksi. Enää oppilasta ei nähdä kohteena vaan tekijäksi, joka itse vaikuttaa aktiivisesti oppimiseen. Opettajuutta tulisi myös tarkastella tästä näkökulmasta: opettaminen työnä ei ole pelkästään tiedon välitystä ja kasvattamista. Opettajuuden näkökulmasta on tärkeää avata oppilaille mahdollisuuksia omaan ymmärrykseen ja tukea oppilasta oppimisen matkalla (Luukkainen 2005, 20-23.) Opettajan rooli on luokassa olla mallina, halusi sitä tai ei (Kari 2003, 65).

Opettajuuden kokeminen on yksilöllistä. Tästä johtuen opettajuudelle ei voida tehdä yksiselitteistä määrittelyä. Jokainen opettaja luo itse mallit ja käytänteet omalle opetukselleen ja pedagogisille valinnoilleen. Työn merkittävyyden kokemus määrittyy myös yksilön henkilökohtaisten arvojen kautta. Opettajuuden ollessa tiukasti yhteydessä opettajan persoonaan, on luonnollista, että persoona vaikuttaa opettajan tekemiin päätöksiin ja ratkaisuihin. Opettajuutta kuitenkin ohjaa tietyt ulkoiset tekijät, kuten opetussuunnitelma, hallinto, poliittiset linjaukset, tilat, aika ja talous. (Rasehorn 2009, 263-264.) Opettajuus on mielikuva opettajan työstä. Jokaisella opettajalla on oma tapansa toteuttaa opettajuuttaan, johon liittyy opettajan työn edellyttämät taidot ja yhteiskunnan odotukset. (Luukkainen 2004, 91.) Luukkainen ja Wuorinen (2002) ovat todenneet opettajuuden olevan muutakin kuin opettamista: opettajuutta rakennetaan työuran aikana useita kertoja uudestaan. Ajatusmallit työstä muuttuvat ja refleктоimalla omaa toimintaa luodaan uusia ajatusmalleja siitä, millaista opettajuutta haluaa toteuttaa. (Luukkainen ja Wuorinen 2002, 98.)

Opettajuuden kehittymiseksi opettajan on tärkeä osata selvittää itselleen miten kokee oman arvomaailmansa, maailmankuvan ja opetus- ja oppimisteoreettisen viitekehyksen. Opettaja tarvitsee ohjausta, jotta tavoitteisiin päästään. Opettaja tarvitsee laaja-alaista näkemystä pedagogisista valinnoista ja tulevaisuuteen suunnattua ajattelumalleja. Opettajien taito reflektoida omia pedagogisia valintoja ja näin on mahdollisuus ammatilliseen kehittymiseen. (Patrikainen 2000, 24-27.)

Musiikinopettajuuteen kuuluu vahvasti sen tehtävät, taidot ja tiedot. Musiikinopettajan tehtäviin kuuluu opetussuunnitelman määrittävät oppimistavoitteet kullekin vuosiluokalle ja yksilölliset tavoitteet. Tämän lisäksi opettaja asettaa myös itse omalle opetukselleen tavoitteita. Tietoihin ja taitoihin liittyy opettajan substanssiosaaminen, sekä pedagogiset taidot. Musiikinopettajuuden pohjana voidaan katsoa olevan näiden kahden liitto, kun oman aineen hallintaan yhdistyy pedagogiset valinnat tiedon välittämiseksi, on opettajalla valmiudet saada informaatio siirrettyä oppilaille, jotka omalla ajattelullaan muodostavat siitä tietoa. (Rasehorn 2009, 265.)

2.2 Professio, kvalifikaatio, kompetenssi ja ammattitaito

Luukkainen (2005) määrittää professiota seuraavalla tavalla: työ, jossa sen tekijällä on valta ja vastuu harjoittaa päätöksentekoa ja autonomista toimintaa, sekä työ on yhteiskunnalle merkityksellistä, voidaan kutsua professioksi. Professionille ominaista on, että työtä ei mitata tulosten perusteella, vaan työn keskiössä on sen toiminta, tarkoitus ja tavoitteet. Pääpiirteisiin kuuluu, että profession harjoittajalla on alan asiantuntemusta, joka pohjautuu tieteeseen ja koulutukseen, sekä ammattia harjoitetaan etiikan, autonomian ja elinikäisen oppimisen periaatteita noudattaen. (Luukkainen 2005, 28-29.)

Opettajaprofessioon kuuluu seuraavia asioita: korkeakoulutuksesta, autonomia oman opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja pedagogisista ratkaisuista, kasvatustehtävästä, yhteiskunnallisesta vastuusta sekä arvostuksesta ja luottamuksesta tietoyhteiskuntaan kasvatuksesta ja oppimisesta (Nissilä 2018). Opettajan ammatti sisältää erityisosaamista, joka on saavutettavissa vain korkeakoulutuksen kautta (Luukkainen 2005, 29). Rasehorn (2009) nostaa yhdeksi opettajan profession tekijäksi myös opettajan autonomian ja näkökulman, että autonomia on väylä myös kehittää ammattia. Koulutus takaa riittävän asiantuntijuuden kehittämiseen, mutta itse kehittäminen vaatii myös palautteen etsimistä, missä mitataan opettajan omaa aktiivisuutta. (Rasehorn 2009, 261-262.) Professionammattin yhdeksi kriteeriksi voi nostaa myös korkean järjestäytymisasteen yhteiskunnassa (Patrikainen 2000, 29).

Professiota määriteltessä tulee ottaa huomioon yleisesti professioniin liitettävät tunnusmerkit: taustalla akateeminen koulutus, asiantuntijuus, työn autonomia, omaksuttu etiikka ja työn vaikutus yhteiskunnalle. Opettajaprofessiossa tärkeiksi tekijöiksi voi mainita jatkuvan oppimisen ja opettajan autonomian: opettajalla on oikeus valita pedagogisia menetelmiä ja käyttää niitä parhaaksi kokemallaan tavalla. (Luukkainen 2004, 50-53.)

Kvalifikaatiosta puhuttaessa se usein liitetään työhön ja sen edellyttämiin vaatimuksiin. Kvalifikaatio kertoo henkilöllä olevan tarvittavat ominaisuudet työn tekemiseen ja tehtävien toteutumiseen. Kvalifikaation yhteydessä voidaan puhua henkilön ominaisuuksista sekä valmiuksista kehittyä, oppia ja suoriutua työn vaatimista tehtävistä. Kvalifikaatio sisältää kaikki tiedot ja taidot, jotka ovat työssä olennaisia, mutta myös kuvastaa osa-alueita, joista pätevyys ammatissa toimimiseen muodostuu. Pelkästään yhtä määritelmää ei ole, tarkempi määrittely tarvitsee asiayhteyden tuntemista. (Peltari 1998, 87.)

Ammattitaitoon kuuluu yksilön valmiudet suoriutua ammatin tehtävistä: ammattitaito on siis ammatin vaatimia valmiuksia, joita tarvitaan toimimiseen. Ammattitaitoon kuuluu tietyt vaatimukset tiedoista ja taidoista ja ammattitaito muodostuu oman alan tietotaidosta ja työkokemuksesta. Ammattitaito viittaa siis ammattiin ja siihen liittyvään osaamiseen ja todelliset työstä suoriutumisen valmiudet pystyy näkemään vasta työtä tehdessä. (Rasehorn 2009, 269.)

Musiikinopettajan ammattitaidon kehittyminen on elinikäinen prosessi. Ammattitaito koostuu niin opettajaprofession elementeistä, mutta musiikin tekemiselle ominaisista palikoista: luovuus ja taiteellisuus kulkevat pedagogisten taitojen kanssa rinnakkain. (Huhtinen-Hildén ja Björk 2013, 21-23.) Musiikinopettajan ammattiin liittyy myös piilevää tietoa ja taitotietoa (Rasehorn 2009, 266). Musiikin aineenopettajalle oman aineen substanssiosaaminen on tärkeää ammattitaidon näkökulmasta. Kuitenkin tasapainon löytäminen opettajuuden ja muusikkouden välillä on ehdottoman tärkeää, jotta työ pysyy motivoivana ja merkityksellisenä. Ensisijaisesti opettajan tärkein tehtävä musiikissa on auttaa oppilaita löytämään musiikin ilo ja ymmärtää musiikki ilmiönä: peruskoulusta ei ole tarkoitus saattaa ulos virtuoosimaisia soittajia, vaan antaa valmiuksia ymmärtää ja käsitellä musiikkia.

2.3 Asiantuntijuus

“Opettajan ammatti on asiantuntija-ammatti” (Luukkainen 2005, 27)

Rasehorn (2009) erottelee asiantuntijuuden ja ammattitaidon toisistaan siten, että asiantuntijuus ei ole sidottu ammattiin, vaan se muotoutuu tehtävien, aiheiden tai ongelmien kautta. Asiantuntijaksi kehittyminen on elinikäinen prosessi, jossa kehitetään omia tietoja ja taitoja, mutta myös työelämävalmiuksia. Asiantuntija pystyy yhdistämään teoreettista ja käytännön kautta saatua tietoa. Tietoperusta on ammattispesifiä: tietoja ja taitoja kyetään yhdistämään ja luomaan perusteltuja valintoja, sekä toimimaan yhteisön kanssa. Asiantuntija pyrkii jatkuvaan itsensä kehittämiseen ja pyrkii toimimaan omien kykyjensä ylärajoilla. (Rasehorn 2009, 269-271.)

Opettajan työhön voidaan liittää laaja yhteiskunnallinen vastuu. Opettajan ammatti on asiantuntija ammatti, joka vaatii ammatillista tietoa, joka on saavutettavissa vain

korkeakoulutuksen kautta. Osana opettajaprofessiota on vastuu oppijasta. Opettajan tulee pyrkiä kehittämään omaa ammattitaitoaan läpi työuran. (Luukkainen 2004, 90-91.)

Luukkainen ja Wuorinen (2002) kuvaavat opettajan asiantuntijuuden olevan asiantuntijatyötä asiantuntijaorganisaatiossa. Vaikka autonomia on yksi opettajuuden peruskäsitteistä, on huomattava, että koulun tulisi olla ennen kaikkea asiantuntijayhteisö, jossa on mahdollisuus keskustella ja kyseenalaistaa, kysyä ja neuvoa, olla kriittinen ja hyödyntää muiden osaamista ja tarjota omaa osaamistaan. Tärkeää on akateemisen osaamisen lisäksi myös persoonaa, joka ohjaa omalta osaltaan miten työtä tehdään. (Luukkainen ja Wuorinen 2002, 96-97.)

Luukkainen ja Wuorinen (2002) kertovat, kuinka asiantuntijatyöhön kuuluu vahvasti ajattelun kehittäminen. Opettajan ei kuulu tyytyä tarjoamaan oppilaille valmiita malleja ja opetusmenetelmissä täytyy olla vaihtuvuutta. Oppilaat seuraavat omaa opettajaa ja tekevät sen pohjalta johtopäätöksiä siitä, miten asiat tulisi oppia ja millaiset tavat oppia ovat hyväksyttäviä. Opettajan tulee omalla osallisuudellaan pyrkiä tukemaan lapsen kasvua ja kehitystä: opettajan tulee antaa tilaa omalle päättelyllä ja onnistumiselle, sekä varmistaa kaikille oman tason mukaan älyllisiä haasteita. Kun jokainen saa itselleen sopivia haasteita vaikuttaa se myös positiivisesti sisäisen motivaation kasvuun. Opettaja ohjaa, tukee ja kannustaa. Opettajan tulee suunnitella ja toimia luokassa enemmän keskustelua ohjaavana, kuin välittömänä tiedonantajana. (Luukkainen ja Wuorinen 2002, 99-100.)

Krokkfors (2005) muistuttaa, että asiantuntijuudelle olennaista on sen tiede- ja teoreettinen pohja: näiden avulla asiantuntijuutta pystytään kehittämään ja uudistumaan. Opettajan asiantuntijuudella luodaan mahdollisuus kehittää niin yksilöä, koululaitosta kuin yhteiskuntaakin. Asiantuntija-ammatin ydin ei ole antaa koulutuksessa valmiita malleja kuinka tulisi tehdä, vaan kouluttaa itsenäiseen päätöksentekoon kykeneviä, kriittisesti ajattelevia ja kehittämissuuntautuneita uusia opettajia. (Krokkfors 2005, 68-70).

Luukkainen ja Wuorinen (2002) huomauttavat, opettajan työn muuttuneen suuntaan, missä siirrytään yksin tekemisestä kohti kollegiaalista yhteistyötä. Kyky keskustella ja ratkoa asioita yhdessä ovat tärkeä osa jaettava asiantuntijuutta työyhteisössä. On hyvä myös muistaa, että pelkkä koulun sisäinen yhteistyö ei ole ainoa yhteistyön väylä, vaan keskustelua on hyvä syntyä yli organisaatorajojen. Kollegiaalinen yhteistyö mahdollistaa kaikkien osaamisen hyödyntämisen parhaimmalla mahdollisella tavalla. Avoin ilmapiiri ja vuorovaikutus

mahdollistavat ammatillisen kehittymisen ja eteenpäin vievän otteen opettajan ammatissa. Opettajien yhteisöllisyyden lisäämiseksi täytyy kiinnittää huomiota myös johtamisen toteuttamiseen: johtamisella on suuri merkitys miten yksilö kokee tulevansa kuulluksi yhteisössä. (Luukkainen ja Wuorinen 2002, 100-102.)

Asiantuntija-ammatin määrittelyyn kuuluu vahvasti jatkuva itsensä kehittäminen, sekä kyky ja halu oppia uutta. On työmotivaatiota lisäävää, mikäli yksilöllä on mahdollisuus kehittyä ja kasvaa työuran aikana. Opettajan työuralle (etenkin sen alussa) on tyypillistä, että opettaja kohtaa tilanteita, joihin ei koe saaneensa koulutuksesta valmiuksia. Nämä tilanteet opettavat ja vievät eteenpäin ja näyttävät opettajalle kehittämisen paikkoja. Reflektiivinen itsearviointi ja ote työhön mahdollistaa jatkuvan kehittymisen. Halu kehittyä lisää myös työmotivaatiota ja hyvinvointia. (Luukkainen ja Wuorinen 2002, 104-106.)

Rasehorn (2009) summaa, miten opettajan asiantuntijuuden avaintekijöitä on tiedon ja taidon hallintaa ja niiden yhdistämistä. Työn asiantuntijuuteen kuuluu paljon enemmän, kuin pelkästään lukemalla opittavaa tietoa: opettajalla on kannettavanaan vastuutehtäviä. Erityisesti opettajan asiantuntijuudessa korostuu yhteisöllisyys ja vuorovaikutus eri ryhmien kanssa. Opettaja on akateeminen asiantuntija ja työn kannalta on tärkeää, että opettaja osaa muuttaa tiedon taidoksi. Palautteen opettaja saa oppilailta ja esimerkiksi oppimistuloksista voidaan peilata omaa onnistumista opetustehtävässä. (Rasehorn 2009, 272-273.)

Huhtinen-Hildén ja Björk (2013) muistuttavat, että opettajankoulutuksen päämääränä on tuottaa kasvat- ja koulutusalan asiantuntijoita. Asiantuntijuudessa nivoutuu yhteen musiikinopettajan tarvitsemat ominaisuudet ja kyky tarkastella omaa toimintaa sekä mukautua ja muovata työskentelytapoja ympäristön palautteen mukaan. Musiikillinen osaaminen, pedagogiset valmiudet, reflektiivinen itsensä kehittäminen, elinikäinen oppiminen ja hiljainen tietäminen muodostavat perustan asiantuntijuudelle. (Huhtinen-Hildén ja Björk 2013, 32-34.)

Aineenopettajien asiantuntijuus on paljon enemmän kuin vain oman opetettavan aineen substanssiosaaminen. Opettaja on kouluyhteisön kehittäjä ja oppimisen ohjaaja. Näihin kaikkiin edellä mainittuihin näkökulmiin liittyy oman asiantuntijuuden tunnistaminen ja kehittäminen. Kun opettajuutta tarkastellaan asiantuntijana, huomataan, että opettaja kantaa asiantuntijavastuuta tiedollisista, pedagogisista ja työyhteisöllisistä asioista. (Kohonen 2000, 33-35.)

Tynjälä (2010) huomauttaa, että ammatillisen asiantuntijuuden eri puolia ei kaikkia voi oppia kirjoista, vaan osa työssä hyödynnettävästä materiaalista kumpuaa omasta kokemuksesta. Asiantuntijuuden eri osat nivoutuvat yhteen ja muodostavat yhdessä opettajan asiantuntijuuden. Asiantuntija pystyy toimimaan ja luomaan ratkaisuja ongelmatilanteissa pohjautuen omaan intuitioon ja pohjautuen aiempiin kokemuksiin. Asiantuntijuutta tulee olla mahdollista kehittää niin työuran aikana kuin jo opinnoissa. (Tynjälä 2010, 82-87.) Opettajan ammatissa jokainen työpäivä on erilainen ja muutoksia suunnitelmiin voi joutua tekemään nopeallakin tahdilla tuntien aikana. Tässä työssä asiantuntijuus korostuu: opettaja pystyy muokkaamaan omaa toimintaansa, harjoituksia ja näkökulmaa lennosta, kuitenkin säilyttäen pedagogisen otteen ja tunnin tarkoituksenmukaisuuden.

Krokkfors (1998) tuo esiin, että kehittyminen omassa työssä tapahtuu asteittain: varsinainen työhön oppiminen ja harjoittelu alkaa vasta työelämässä. Uran alkuaikana huomio omassa tekemisessä kiinnittyy erityisesti omaan itseen ja työvuosien lisääntyessä huomio rupeaa kiinnittymään yhä enemmän oppijoihin. Alussa on tärkeää omaksua taidot selviytyä omasta työstä ja lähteä harjoittelemaan omien pedagogisten valintojen tekemistä. Kun opettamiseen tulee varmuutta, on ote opettamiseen kokonaisvaltainen, sekä tiedot ja taidot ohjaavat eteenpäin. Nopeasti vanheneva tieto tuovat omat haasteensa ja opettajan omien oppimisen taitojen tulee olla sillä tasolla, että tietoa pystytään sisäistämään nopeasti ja ne pystytään siirtämään käytäntöön mahdollisimman vaivattomasti. Asiantuntija-ammattiin kuuluu tuntea oma alansa ja pystyä ottamaan vastaan myös haastavia tehtäviä ja pohtia kriittisesti omaa toimintaa. (Krokkfors 1998, 80-82.)

3 JÄRJESTÖTOIMINTA

3.1 Järjestötoiminnan määritelmä

Ansala (2017) muistuttaa opiskelijajärjestöjen moninaisuudesta. Yliopistoista löytyy opiskelijajärjestöjä ”joka lähtöön”. Ansala luettelee esimerkiksi seuraavat: ainejärjestöt, tiedekuntajärjestöt, osakunnat, erilaiset harrastejärjestöt, poliittiset järjestöt ja yhteiskunnalliset järjestöt. Suomesta, erilaisia opintoihin liittyviä järjestöjä, löytyy useita satoja. Suosituimpia näistä järjestöistä ovat ainejärjestöt ja tiedekuntatasoiset järjestöt. (Ansala 2017, 23-24.)

Yliopiston opiskelijat muodostavat ylioppilaskunnan ja ylioppilaskunnalla on hallitus. Ylioppilaskunnan tarkoituksena on toimia linkkinä opiskelijan ja yliopiston hallinnon välillä. Ylioppilaskunnan tulee edistää opiskelijan oikeuksia yliopiston sisällä ja sen tehtävänä on olla osana yliopiston kasvatustehtävää. Ylioppilaskunnan tehtävänä on nimetä opiskelijaedustajat yliopiston toimielimiin. Ylioppilaskunnan päätösvaltaa käyttää sen hallitus ja edustajisto. (Yliopistolaki 558/2009 46§.)

Opiskelijajärjestöt ovat usein rekisteröityjä yhdistyksiä ja niiden toimintaa ohjaa yhdistyslaki (1989). Yhdistyksellä täytyy olla säännöt, joista tulee ilmi yhdistyksen tarkoitus, hallituksen jäsenmäärä, toimintakausi, miten yhdistyksen kokous kutsutaan koolle sekä sen aikataulu ja mitä yhdistyksen varoille tapahtuu, jos yhdistys puretaan (Yhdistyslaki 503/1989 8§). Yhdistyksen päätösvaltaa käyttävät sen jäsenet yhdistyksen kokouksessa (Yhdistyslaki 16§, 17§). Yhdistyksellä on oltava hallitus, joka hoitaa yhdistyksen asioita ja edustaa yhdistystä. Hallituksessa on oltava vähintään kolme jäsentä. (Yhdistyslaki 503/1989 35§.)

3.2 Vaikuttaminen

Yhteiskunnan näkökulmasta koulut ovat jatkuvasti kehittyvä ja eteenpäin menevä yhteisö. Tämä asettaa opettajille vastuun pysyä kiinni yhteiskunnan muutoksissa ja tarkastella niitä pedagogisista lähtökohdista. Jo opintojen aikana tulisi opettajaopiskelijoiden syventää omaa ymmärrystään yhteiskunnan rakenteista ja mitkä asiat vaikuttavat päätöksentekoon. Opettajankoulutuksessa tulisi olla sisältöjä, jotka tukevat vaikuttamisen ja osallisuuden kokemiseen yhteiskunnassa. (Mikkola 2006, 53-56.)

Järjestötoiminnassa osallistutaan laajasti koulutuspoliittiseen keskusteluun. Lehtisalo ja Raivola (1992) muistuttavat, että pelkästään yhtä koulutuspolitiikan näkemystä ei ole. Koulutuspolitiikka on yhteiskunnallinen ilmiö ja näin ollen koulutustakin tulee tässä tilanteessa tarkastella siitä näkökulmasta. Koulutuspolitiikan ymmärrykselle avainasemassa on tehtyjen päätösten ja sitä seuraavien tekojen ja vaikutusten näkeminen, riittävä tieto ja niiden laaja-alainen ymmärtäminen. Koulutuksen kehittäminen ja eteenpäin vieminen vaatii ottamaan huomioon yhteiskunnan muut ilmiöt, jotta kehitys katsoo tarpeeksi tulevaisuuteen. Kompromissien tekeminen on suuri osa koulutuspoliittista päätöksentekoa. Tavoitteiden asettaminen ja niihin pääseminen vaativat pitkällistä työskentelyä, strategioiden luomista ja erilaisten ratkaisumallien esittämistä. Tarkoituksena on päästä toivottavimpaan ratkaisuun koko koulutuksen näkökulmasta. (Lehtisalo ja Raivola 1992, 32-38.)

Korkeakoulut ovat suoraan opetusministeriön alaisuudessa. Korkeakoulujen tarkoituksena on edistää vapaata tutkimusta, tarjota tieteen ja taiteen ylintä opetusta ja edistää kulttuuria ja sivistystä. Korkeakouluissa halutaan kuulla opiskelijoiden ääntä ja näin hallinto perustuu professorien, opiskelijoiden ja henkilöstön luomiin malleihin, jossa jokainen tuo oman asiantuntemuksensa keskusteluun. (Lehtisalo ja Raivola 1992, 127, 183.)

Jotta pystymme ymmärtämään koulutuspoliittisia päätöksiä, täytyy tietää, kuka päätöksiä tekee ja kuka on ollut taustalla valmistelemassa päätöstä. Koulutuspoliittisessa vaikuttamisessa keskeisessä roolissa ovat niin poliittiset puolueet kuin myös työmarkkinajärjestöt ja opiskelijajärjestöt. Koulutuksesta keskusteltaessa on Opettajien Ammattijärjestö (OAJ) merkittävässä roolissa asiantuntijana. Opiskelijajärjestöt osallistuvat aktiivisesti laaja-alaiseen koulutuspoliittiseen keskusteluun. (Lehtisalo ja Raivola 1992, 189-191.)

Perusopetuksen opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamiskokonaisuuksien alla (POPS 2014) on nostettu osallisuus ja vaikuttaminen koulussa harjoiteltavien taitojen osaksi. Koululuokassa harjoiteltava vaikuttaminen, yhteistyö ja ongelmanratkaisutaidot tukevat osallistuvan kansalaisuuden kokemusta. Lasta tulee tukea osallistumaan toimintaa, joissa on mahdollisuus harjoitella demokratiataitoja. (POPS 2014, 35, 158.) Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tulee opettajilla olla laajat tiedot vaikuttamisesta, demokratiasta ja kyky kriittisesti tarkastella yhteiskunnan muutoksia (Mikkola 2006, 53-54). Opettajankoulutuksessa tulisi olla enemmän sisältöjä, jotka tukisivat tulevien opettajien mielenkiintoa yhteiskuntaa kohtaan. Itse hankittu

osaaminen järjestötyön kautta tulisi nähdä yhtenä työelämävalmiuksen opintokokonaisuutena. Luukkainen (2004, 161) toteaa, että opettaja nähdään usein yhteiskunnallisena vaikuttajana ja kehittäjänä.

Opiskelijoiden täytyy olla edustettuina yliopiston hallintoelimissä (Yliopistolaki 558/2009 § 15). Opiskelijoiden huomioiminen opetuksen kehittämistyössä on yliopistojen muutoksessa pysymisen kannalta äärettömän tärkeää. Opettajuus ja opettajan työtehtävät muuttuvat yhtä nopeasti kuin yhteiskuntakin, joten opiskelijoiden kuuleminen opetuskokonaisuuksia suunniteltaessa tuo näkökulman uuden opettajan tarpeista, estää koulutuksen vanhenemisen ja auttaa opettajankoulutuksen pysymisessä houkuttelevana. Opiskelijoilla on asiantuntijuutta ja järjestötoiminta mahdollistaa kaiken potentiaalın pääsevän käyttöön. Kempainen (2006, 49) muistuttaa, että jokaisella tulevalla opettajalla tulee olla halu osallistua koulutuspoliittiseen keskusteluun ja koulutuksessa tulisi olla enemmän tätä tukevia taitoja.

Yhteistyö päätöksenteossa ja kehittämistyössä on tärkeää, että jokainen pääsee vaikuttamaan ja tuomaan oman näkökulmansa esiin. Opiskelijoiden näkökulmasta on tärkeää päästä vaikuttamaan omaan opetussuunnitelmaan. (Aaltonen ja Sumelles 2006, 125-127.) Keskustelun läpinäkyvyys ja avoimuus ovat yhteistyön onnistumiseksi avainasemassa: yliopistoväki kokee, että päätöksenteossa ei olla tarpeeksi avoimia (Jauhiainen, Rinne ja Lehto 2011, 225). Tämä vaikuttaa suoraan keskusteluun opiskelijoiden kanssa: mikäli päätöksenteko ei ole läpinäkyvää, ei tieto kulje opiskelijoiden suuntaan ja vaikuttamisen mahdollisuus menee ohi. Koulumaailmassa oppilailla tulee olla kokemus demokraattisesta yhteisöstä (POPS 2014, 16). Suutarinen (2006) katsoo opettajan olevan linkki, jonka kautta oppilas saa mallin vaikuttamisesta. Tärkeää on saada kokemus mahdollisuudesta vaikuttaa ja tämä täytyy varmistaa jo opettajankoulutuksen aikana, jotta opettajilla olisi paremmat valmiudet lähestyä aihetta. Opettajankoulutuksen tulisi tarjota enemmän työkaluja, joiden avulla opiskelija pystyy kehittämään omia taitojaan perustelussa, kriittisessä ja näkökulmien tarkastelussa sekä sietämään keskustelua eriävien mielipiteiden maailmassa. (Suutarinen 2006, 92-96.)

Nuoret kokevat, että heillä on mahdollisuuksia vaikuttaa yhteiskunnallisiin asioihin. Demokratian toteutuminen on tärkeää ja nuoret haluavat saada äänensä kuuluviin. (Saari ja Puuronen 2017, 27-29.) Valitettavasti nuoret nähdään usein passiivisina toimijoina, kun puhutaan yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta. Oma kiinnostuneisuus

vaikuttaa siihen, kuinka aktiivisesti osallistuu vaikuttamiseen ja keskusteluun. (Lötjönen 2017, 105, 109.)

Tapoja vaikuttaa ja toimia yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa on monia. Lötjönen (2017) erottelee nuoret erilaisiin vaikuttamisen osallistujatyyppeihin: kevytaktivistit, muodolliset toimijat, passivistit, ei-poliittiset järjestöaktivistit ja elämäntapa-/multiaktivistit. Kevytaktivismin piirteisiin kuuluu osallistumisen satunnaisuus ja vaikuttaminen tapahtuu hyvin pinnallisella tasolla. Tähän ryhmään kuuluvat ovat yleensä passiivisia vaikuttajia ja sitoutumattomia: eivät osallistu aktiivisesti järjestäytyneeseen toimintaan. Muodolliset toimijat ovat mukana järjestäytyneessä toiminnassa. Passivistit eivät ole aktiivisia. Ei-poliittiset järjestöaktivistit osallistuvat järjestäytyneeseen toimintaan, mikä ei ole sidoksissa poliittiseen kenttään. Elämäntapa-/multiaktivistit ovat monessa mukana. Vaikuttaminen ja osallistuminen koetaan tärkeäksi. Osallistuvat sekä muodolliseen, että epämuodolliseen toimintaan. Näiden lisäksi voidaan katsoa olemassa olevan rivijäseniä ja järjestöpuurtajia. Rivijäsenet kuuluvat järjestöihin, maksavat jäsenmaksun, mutta eivät osallistu aktiivisesti toimintaan. Järjestöpuurtajat kuuluvat usein järjestön hallitukseen ja työskentelee aktiivisesti järjestön tavoitteiden mukaisesti. Järjestöjen hallitusten paikat ovat yleensä luottamustoimia, joten työskentely on täysin vapaaehtoista. (Lötjönen 2017, 126-132.)

3.2.1 Esimerkkinä SOOL opiskelijajärjestönä OAJ:n näkökulmasta

Kuten Johdannossa mainitsin, olen pyytänyt Opettajien Ammattijärjestö OAJ:n puheenjohtajalta Olli Luukkaiselta ja kehittämisspäällikkö Juha Makkoselta asiantuntijanäkökulmaa siitä, miten Suomen Opettajaksi Opiskelevien Liitto SOOL ry näyttäytyy ammattiyhdistyksen näkökulmasta. Näitä ajattelin käyttää esimerkkinä siitä, miten opiskelijat voivat vaikuttaa ja olla mukana päätöksenteossa. Heiltä kysyin, miten SOOL näkyy opiskelijajärjestönä OAJ:ssa, millä tavoin järjestöjen keskinäinen toiminta on kehittynyt, miten SOOLin toiminta näkyy ammattijärjestön näkökulmasta ja mitä SOOL ja opiskelijaedustajat voivat antaa ammattiyhdistykselle.

Luukkainen (2019) toteaa, että SOOL on OAJ:n erityinen opiskelijajärjestö, joka on edunvalvoja OAJ:n tuleville jäsenille. SOOL on mukana opettajankoulutuksen kehittämisessä ja on valtakunnallinen vaikuttaja. Makkonen (2019) lisää, että SOOLin puheenjohtajisto ja hallitus näkyvät mukana OAJ:n edustuksellisessa toiminnassa ja näkee tärkeänä, että

opiskelijoiden näkökulmaa tuotaisiin aina rohkeasti esille. Luukkainen (2019) summaa, että SOOLin ja OAJ:n välinen yhteistyö on lisääntynyt ja vahvistunut vuosien aikana ja tästä hyvänä esimerkkinä on, että puhe- ja läsnäolo-oikeuden lisäksi opiskelijat saivat äänioikeuden OAJ:n toimikuntiin vuonna 2018 ja näin opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksia on lisätty. OAJ tukee SOOLin toimintaa monin tavoin, esimerkiksi järjestämällä koulutuksia jäsenjärjestöaktiiveille. Luukkainen (2019) totaa SOOLilla ja OAJ:lla olevan paljon yhteisiä edunvalvonnallisia tavoitteita, kuten esimerkiksi uusien opettajien perehdytys.

SOOL tuo parhaimmillaan tuoreita ideoita toimintaan. Luukkainen (2019) näkee, että SOOL on aktiivinen toimija, joka pystyy tuomaan OAJ:lle lukuisia tärkeitä ideoita ja opiskelijoiden päätösvaltaa tulisi vahvistaa. Makkonen (2019) lisää, että OAJ:n kannalta on tärkeää, että SOOL vie tietoutta ammattiyhdistyksestä tuleville opettajille. Tärkeäksi Makkonen (2019) toteaa opiskelijan kannalta, että perehdytystä ammattiyhdistyksestä saa riittävästi, mutta ei liikaa.

3.3 Järjestötoiminta ja opiskelu

Mikkolan (2006) mukaan opettajankoulutus tukee opettajaksi kasvamista. Opettajankoulutuksen tulee tarjota mahdollisuuksia tutkia, osallistua keskusteluun ja kouluttaa opiskelijoita ymmärtämään millaisessa roolissa koulutus on yhteiskunnan kehittymisen ja muuttumisen kannalta. Opinnoista saa valmiudet, joiden avulla tuleva opettaja kykenee omalla toiminnallaan vaikuttamaan ja ymmärtämään ilmiöitä. (Mikkola 2006, 56-58.)

Aaltonen ja Sumelles (2006) toteavat, että opintojen aikana tulisi erityisesti korostaa mahdollisuutta vaikuttamiseen ja rohkaista tulevia opettajia tutkimaan millä tavoin vaikuttamista voi tehdä. Opiskelijat voidaan nähdä passiivisina ja haluttomina tehdä vaikuttamistyötä, mutta kyse voi olla vain siitä, etteivät opiskelijat tiedä miten viedä asioita eteenpäin ja vaikuttamisprosessi on tuntematon. (Aaltonen ja Sumelles 2006, 127-128.) Mielestäni erityisesti yliopiston tulisi tarjota enemmän tukea opiskelijoille järjestötyön ja vaikuttamisen kanssa. Opiskelijoita tulisi kannustaa osallistumaan koulutusta koskevaan keskusteluun, sekä lisätä tietoutta siitä, miten yliopistossa pystyy olemaan mukana päätöksenteossa. Yliopistoväki kuitenkin kokee, että opiskelijoilla on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa yliopiston päätöksentekoon (Jauhiainen, Rinne ja Lehto 2011, 218).

Järjestötoimintaan osallistumista ei koeta houkuttelevana ja toimintaan osallistumisen määrä on laskenut (Lötjönen 2017, 110-111).

Aaltonen ja Sumelles (2006) toteavat, miten koulutuksen tulisi tarjota mahdollisuuksia kehittää omaa ajattelua ja pohtia vaikuttamisen keinoja. Taidot, joilla vaikuttamista järjestöissä tehdään, eivät ole itsestäänselvyksiä. Näiden taitojen kehittämiseksi tulisi tarjota opinnoissa jaksoja, joilla voitaisiin perehtyä syvemmin vaikuttamiseen ja aktiivisuuteen, sekä tutustua erilaisiin vapaaehtoisjärjestöihin. (Aaltonen ja Sumelles 2006, 133-134.) Kemppinen (2006) huomauttaa, että koulutuksessa tulisi saada paremmat valmiudet keskustella omaan alaan liittyvistä kysymyksistä. Opiskeluaikana tulisi huomioida paremmin se, että valmistuvat uudet opettajat ovat tekemässä vaikuttamistyötä ja omalla panoksellaan vaikuttavat siihen, miten opettajuuden arvostus näkyy alati muuttuvassa yhteiskunnassa (Kemppinen 2006, 49.) Kynnystä osallistua vaikuttamistyöhön tulisi tietoisesti pyrkiä madaltamaan. Mikäli tällaista toimintaa toteutettaisiin osana opintoja, olisi jokaisella opettajalla parempi kosketuspinta tulevassa työssä ohjata lapsia ja nuoria aktiivisen vaikuttamisen ja lähtemään järjestötoimintaan mukaan. Mikäli opettajilla olisi enemmän tietoa siitä, mitä eri tasoilla toimiviin järjestöihin kuuluu ja mitkä ovat niiden toimintaperiaatteet sekä tavoitteet, niin myös niiden markkinointi olisi helpompaa.

Aaltonen ja Sumelles (2006) huomauttavat, että järjestötoiminta mielletään usein pelkäksi vapaa-ajan ja huvitoiminnan koordinaattoriksi ainejärjestötasolla. Ainejärjestöt ovat ennen kaikkea edunvalvojia, joiden tehtävänä on huolehtia koulutuksen tasa-arvoisuudesta ja oikeuden tapahtumisesta jokaisen opiskelijan kohdalla. Ainejärjestöjen tulisi panostaa siihen, että ne toimisivat opiskelijoiden äänenä ja linkkinä opiskelijan ja hallinnon välillä. Opiskelijat tulisi nähdä myös tasavertaisina kumppaneina koulutuksen suunnittelussa ja kehittämistyössä. (Aaltonen ja Sumelles 2006, 128-131.) Opiskelijoiden halu vaikuttaa tulisi nähdä rikkautena ja voimavarana laitoksen kehittymisen kannalta. Yhteisten linjojen vetäminen opiskelijoiden ja opetushenkilökunnan kanssa vaikuttamisen ja järjestötoiminnan toteuttamiseksi on tärkeää: näin kumpikin osapuoli pääsee hyötymään tehdystä työstä ja opiskelijalla on näin ollen myös mahdollisuus käyttää omaa aikaansa opintojen ohella järjestötyöhön. Ainejärjestöt ovat yksi väylä, joissa opiskelija pääsee kehittämään itseään ja oppimaan uutta vaikuttamisen rakenteista. Nämä kokemukset antavat myös valmiuksia opetussuunnitelmien luomiseen kouluissa.

Opiskelija aikana tapahtuvassa järjestötoiminnassa yhteisöllisyydellä ja osallisuuden kokemisella on suuri merkitys. Tiimityö, luottamus ja varmuus työn merkityksellisyydestä

ajavat järjestöjä eteenpäin. Opiskelijajärjestöissä johtajan tehtävä on sitouttaa yksilöt ja luoda pystyvyyden ja onnistumisen ilmapiiri. Johtajuudessa on ensisijaisesti kysymys luottamuksesta: mitä enemmän yhteisössä on luottamusta, sitä enemmän yksilöt ovat valmiita antamaan parastaan yhteisten tavoitteiden edistämiseksi. (Kouzes ja Posner 2008, 17-19.)

Lötjönen (2017) huomauttaa järjestötoiminnan tuovan esiin kansalaistoimintana toiminnan monimuotoisuuden ja erilaiset tavat kehittyä, oppia ja verkostoitua. Tavoitteena voi olla ratkaista ongelmia ja yhdessä tekeminen lisäävät luottamusta, joista voidaan johtaa sosiaalisen pääoman saaminen. Sidosryhmät ja niiden kanssa tehty yhteistyö lisäävät sosiaalista luottamusta ja yhteisönä tekeminen luo kollektiivista hyvää. Kansalaistoiminnan vapaaehtoisuudoista voi saada itselleen verkostoja ja lisätä omaa yhteiskunnallista tietouttaan. Nuoret osallistuvat mielellään opiskelijajärjestöjen toimintaan ja myös ammattiyhdistykset kiinnostavat. (Lötjönen 2017, 114-116.)

3.4 Johtaminen ja johtajuus

Kouzes ja Posner (2008) toteavat, että opiskelijat aktiivisina toimijoina voivat oppia johtamaan joukkoa jo opiskeluaikana. Parhaimmillaan johtaminen on, kun tiimin jäsenet kokevat tulevansa ohjatuiksi. Heidän johtajuusmallinsa mukaan johtaminen tulee seuraavien käytänteiden kautta: tien näyttäminen ja sen muokkaaminen, yhteisen näkemyksen löytäminen, prosessin haastaminen, mahdollisuus muiden toimimiseen ja rohkaisu tekemiseen. Johtajuus ei ole persoonasta riippuvaista, vaan sitä ohjaa käyttäytyminen. (Kouzes ja Posner 2008, 9-11.)

Johtajuus voi olla kuten muutkin taidot: harjoittelemalla ja riittävällä ohjauksella siinä voi kehittyä ja tulla paremmaksi. Täytyy olla valmis näkemään vaivaa kehityksen saavuttamiseksi. Johtajuuden kehittyminen vaatii omaa sisäistä kehittymistä ja kasvua ja reflektointia otetta omassa toiminnassa. (Kouzes ja Posner 2008, 21-22.)

Kouzes ja Posner (2008) nostavat myös miten opiskelijajohtajan on tärkeää muodostaa ensin omat käsityksensä käytöksestä ja perustella itselleen omia arvojaan. Johtajan asemassa olevat opiskelijat harvoin edustavat vain itseään: heidän takanaan on suuri joukko muita opiskelijoita, joille he antavat äänen. Näin ollen on tärkeää, että johtaja-asemassa oleva osaa selventää itselleen omat tavoitteensa, joihin uskoo koko sydämeästään: näin saadaan lisättyä myös asian

uskottavuutta. Teot ovat tärkeämpiä, kuin pelkkä puhe: opiskelijajohtajuudessa teot näyttävät uskon omaan asiaan. Eteenpäin katsominen ja tulevaisuuskuvan luominen siitä, mitä voisi olla on voimauttavaa ja saa ihmiset toimimaan paremmin yhteisten tavoitteiden eteen. Koska parhaimpaan mahdolliseen lopputulokseen pääseminen vaatii muutoksia, on haasteisiin ja uusiin mahdollisuuksiin tarttuminen osa prosessia. Ajatusten haastaminen ja uusien mallien luominen ovat merkityksellisessä roolissa, mikäli johtaja haluaa viedä toimintaa eteenpäin. Suuret muutokset vaativat useamman ihmisen panostuksen, joten johtajan asemassa on tärkeää mahdollistaa ryhmän muiden jäsenten toimiminen. Vaikeissa tilanteissa ja epätoivossa on opiskelijajohtajilla kyky kannustaa ryhmää puhaltamaan yhteen, jolloin vaikeimmista tilanteista päästään yli. (Kouzes ja Posner 2008, 11-21.)

Tracy (2014) määrittelee, että hyvä johtaja kykenee motivoimaan ja löytämään tehtäviä, joilla jokainen pystyy ottamaan käyttöön täyden potentiaalinsa. Hän määrittelee kuusi tasoa, joilla johtaja pystyy motivoimaan. Ensimmäiseksi hän muistuttaa haastavien ja mielekkäiden tehtävien tärkeydestä: tällaiset tehtävät auttavat myös tekijöitä kasvamaan. Toiseksi asiaksi hän nostaa mahdollisimman avoimen keskustelun kulttuurin: johtajan ei vain pidä sanella tehtäviä, vaan kertoa miksi tehtävä on tärkeä ja antaa tehtävälle näin syvempi merkitys. Kolmas tekijä on vastuullisuus ja luotettavuus: johtajan täytyy luottaa työntekijään. Johtajan tulee tietää miten tukea tiimiä ja antaa heille vastuuta. Neljäntenä on mahdollisuus kasvaa ja kehittyä: kokemus omasta kehittymisestä lisää motivaatiota. Viidentenä ja kuudentena tulevat raha ja työolosuhteet. (Tracy 2014, 19.) Järjestötoiminnassa puheenjohtajalle näistä teeseistä neljä ensimmäistä ovat tärkeitä ryhmän tehokkuuden ja toiminnan mielekkyyden kannalta. Jokaisella tulisi olla mahdollisuus kehittyä ja kasvaa, mutta tekemisen täytyy olla mielekästä, kun työskennellään vapaaehtoisesti.

4 TUTKIMUSASETELMA

4.1 Tutkimuskysymykset

Lähdin muodostamaan tutkimuksen pääkysymyksiä omien kokemuksieni kautta. Tämän asian tutkimiseen kannustivat myös erilaiset suhtautumiset järjestöissä toimimiseen, joita opiskelijat kohtaavat opintojen aikana: kannustava tai vähättelevä suhtautuminen, tuki valmistumisaikataulussa pysymiseen tai opintojen venähtämiseen. Monesti järjestötoiminta töitä hakiessa lasketaan eduksi, miksi siis opiskelijat, jotka haluavat vaikuttaa, kärsivät siitä. Halusin myös paneutua siihen, miten ammatti-identiteetti ja asiantuntijuus muodostuvat järjestötoiminnan myötä, sekä mitä tietoja taitoja tulevat opettajat saavat järjestötoiminnasta, jotka ovat siirrettävissä työelämään.

Eskola ja Suoranta (1998, 64) toteavat laadullisen aineiston käsittelylle tärkeää olevan aineiston rajaus. Omassa tutkimuksessani päädyin valitsemaan tutkimuksen lähtökohdaksi entisiä ainejärjestön puheenjohtajia. Halusin rajausta tehdessä avata myös johtajuuden kehittymistä ja erilaisissa vuorovaikutustilanteissa toimimista. Omat kokemukseni järjestötoiminnan näyttäytymisestä puheenjohtajan roolissa ovat olleet silmiä avartavia, joissa on päässyt kehittämään itseään.

Päätutkimuskysymykset:

1. Mitä oleellisia tietoja ja taitoja järjestötoiminnasta saa opettajan työuraa ajatellen?
2. Miten järjestötoiminta vaikuttaa ammatti-identiteetin muodostumiseen ja asiantuntijuuden kasvamiseen?
3. Miten järjestötoiminta vaikuttaa opintojen edistymiseen ja miten järjestötoiminnassa mukana olevia opiskelijoita tuetaan?

Järjestötoiminnassa on mahdollisuus päästä kehittämään itseään ajattelijana ja toimijana. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni kumpusi ajatuksesta, että saako järjestötoiminnasta jotain sellaista, missä opintojen aikana ei pääse kehittymään. Järjestötoiminnassa on mahdollisuus päästä syventämään omaa ymmärrystään opettajan työnkuvasta, sekä tarkastella omia taitojaan näkökulmasta, mitä osaamista tarvitaan koululuokassa ja sen ulkopuolella.

Oman ammatti-identiteettini muodostumiseen järjestötoiminta on vaikuttanut merkittävästi, joten halusin lähteä avaamaan enemmän sitä, miten järjestötoiminta näkee oman ammatillisen identiteetin muodostumiseen ja muuttaako se suhtautumista opettajan ammattiin. Kuten aiemmin on jo mainittu, opettajan ammatti on asiantuntija-ammatti. Halusin tutkimuksessani saada kokemuksia siitä, tuoko järjestötoiminta mukanaan uutta asiantuntijuutta, rakentuuko asiantuntijuus opettajuuden päälle ja millaisina asiantuntijoina opettajat itsensä kokevat.

Opiskelun ja järjestötoiminnan suhde on hyvin monimutkainen. Järjestötoiminnasta opiskelijat kuulevat monenlaista suhtautumista. Itse olen kohdannut laidasta laitaan erilaisia kommentteja järjestötoiminnasta. Järjestötoiminnan tulisi kulkea opintojen rinnalla, ei olla niiden hidaste tai este. Itseäni kiinnostaa, millä tavoin järjestötoiminta on vaikuttanut opiskeluun ja miten tuen määrä tiedekunnasta tai yliopistolta on vaikuttanut järjestötoiminnassa mukana olemiseen.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimusmenetelmän valinnassa parhaaksi vaihtoehdoksi muodostui laadullisen tutkimuksen tekeminen, jotta tutkimus vastaisi parhaalla mahdollisella tavalla tutkimuskysymyksiini. Tärkeintä on ottaa huomioon tutkimuksen tavoite ja valita siihen sopiva tutkimusmenetelmä (Hakala 2010, 15). Tässä tutkimuksessa keskiössä olivat kokemukset, joten laadullisen tutkimuksen menetelmät tuntuivat heti parhaalta ratkaisulta. Kuten Hakala (2010, 21) muistuttaa on laadullisessa tutkimuksessa keskiössä tutkimuskohteen tulkinnat, joista tutkijan on mahdollista tehdä pitempi kantoisia tulkintoja.

Laadullisessa tutkimuksessa aineisto kerätään menetelmin, joissa ollaan lähellä tutkittavaa kohdetta. Tärkeänä nähdään, että tutkittavilta saadaan mahdollisimman tarkasti heidän näkemyksensä ja näkökulmansa tutkittavasta asiasta. (Kiviniemi 2001, 68.) Mielekkäimmäksi tutkimusmenetelmäksi tutkimuksessani nousi haastattelu: näin saisin mahdollisimman hyvin tutkittavien omakohtaisia kokemuksia järjestötoiminnasta. Kuten Tuomi ja Sarajärvi (2009, 72-73) ovat todenneet, kannattaa kysyä toiselta ihmiseltä, jos haluaa tietää mitä hän ajattelee. Haastattelu on tutkimus tapana joustava, jolloin vältytään siltä, etteivät haastatteli ja haastateltava ymmärrä toisiaan ja voidaan tehdä selventäviä, sekä tarkentavia kysymyksiä. Haastatteluun voidaan valita sellaisia henkilöitä, joilla on tietoa tai näkemystä tutkittavasta asiasta. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 72-73.) Haastattelututkimus antoi minulle mahdollisuuden

valita tietyn taustan omaavia entisiä järjestötoimijoita tutkimukseen, jolloin joukon taustat ovat samanlaiset.

Haastattelu tutkimusmenetelmänä tähtää tiedon keräämiseen, jotta siitä voidaan tehdä päätelmiä. Haastattelu menetelmistä päädyin puolistrukturoituun teemahaastatteluun. Kysymykset ovat kaikille haastateltaville samat, mutta valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole, vaan haastateltavat muodostavat omat vastauksensa omien kokemusten pohjalta (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 47). Halusin mahdollistaa jokaiselle haastateltavalle kertoa mahdollisimman tarkasti juuri omista kokemuksistaan ja koin, ettei strukturoitu lomakehaastattelu, jossa kysely on mekaanisesti aina täysin sama (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 45), olisi tukenut tutkimuksen tarkoitusta.

Teemahaastattelulle olennaista on, että haastattelu pyörii ennalta suunniteltujen teemojen ympärillä. Etuna teemahaastattelulle on se, että keskustelu pyörii teemojen ympärillä, jotka ovat kaikille haastateltaville samat. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 47-48.) Teemahaastattelussa ei ole tarkasti määriteltyä muotoa kysymysjärjestystä, joten kysymysten muodot voivat vaihdella haastateltavasta riippuen. Kuitenkin haastattelun aikana käydään lävitse kaikki teemat, joka takaa sen, että jokaisen haastattelun aikana on käsitelty tutkimuksen kannalta merkittäviä asioita. (Eskola ja Suoranta 1998, 86-87.) Teemoja valitessa on syytä muistaa tutkimuskysymykset, joihin on etsimässä vastausta (Eskola ja Vastamäki 2010, 35).

Teemahaastattelu voidaan kuvata muodoltaan joustavaksi. Vaikka kysymyksiä ei ole ennalta asetettu, on haastattelijan kysymyksillä silti rooli ohjata keskustelua haastattelun teemoihin. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 103.) Teemoja valittaessa on syytä ottaa huomioon, miten haastateltavat pääsevät vaikuttamaan haastattelussa keskusteltavien aiheiden painotukseen. Jotta haastattelu on keskustelevalta, täytyy kiinnittää huomiota, miten kysymykset muotoilee ja mitä kysymyksillä on tarkoitus saada haastateltavasta irti. (Hyvärinen 2017, 22, 25.)

Valmiiksi mietittyjen teemojen lisäksi on haastattelijan hyvä tehdä muistiinpanoja, jotta tarvittaessa voi esittää haastateltavalta tarkennuksia haastattelun aikana. Haastattelun tarkoituksena on olla keskustelun omainen vuorovaikutustilanne, jossa voi improvisoida lennosta teemojen sisällä. Kuitenkin haastateltavasta riippuen kannattaa myös varautua tekemällä valmiita kysymyksiä, mikäli keskustelu ei ota tuulta alleen. Keskustelua voidaan seurata myös teemarungon avulla. Teemarungossa keskustelu on jaettu laajoihin teemoihin,

teemaa tarkentaviin kysymyksiin ja yksityiskohtaisiin kysymyksiin. Laajoilla teemoilla tarkoitetaan aihealueita, joista on tarkoitus keskustella, tarkentavat kysymykset ovat yleisesti teeman sisältä ja yksityiskohtaisia kysymyksiä käytetään, kun haastateltavasta ei muuten saada mitään irti. (Eskola ja Vastamäki 2010, 35-39.)

4.3 Tutkimusaineiston hankinta

Laadulliselle tutkimukselle ominaista on, että se koostuu harkinnanvaraisesta näytteestä. Tutkimus perustuu pieneen otantaan perustuen siihen, että haastatteluun voidaan valikoida henkilöitä, joilla on tietoa aiheesta (Eskola ja Suoranta 1998, 60, Tuomi ja Sarajärvi 2009, 74). Laadullisessa tutkimuksessa jo muutamalla haastattelulla voidaan saada tutkimuksen kannalta merkittävää tietoa. Tutkimusta suunniteltaessa on tärkeää muistaa, mihin tietoa ollaan etsimässä. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 58-60.)

Omaan tutkimukseeni valikoitui viisi entistä ainejärjestöaktiivia, joilla jokaisella on puheenjohtaja kokemusta. Olin heihin yhteydessä sähköpostitse tai sosiaalisen median kautta. Koska tutkimuskohteeni oli hyvin tarkoin rajattu, etsin omaan tutkimukseeni sopivia henkilöitä, joille laitoin pyynnön haastattelusta. Itselleni tärkeää oli, että kaikilla tutkimukseen osallistuvilla oli taustalla puheenjohtajakokemusta. Koska aiemmin aiheesta ei ole tehty tutkimusta koin, että tällä rajauksella pystyn luomaan tietoa, josta voi tehdä johtopäätöksiä. Taustatiedoissa kartoitin myös muun kokemuksen järjestöissä tai muista työtehtävistä, kuin opettajan työstä.

Kaksi haastattelua toteutin kasvotusten ja kolme sähköpostitse. Kasvotusten tapahtuneet haastattelut toteutettiin haastateltaville tutuissa paikoissa. Sähköpostihaastattelut olivat kaikille samanlaiset. Sähköposteissa olivat näkyvillä teemat, joiden alla oli eriteltynä muutamia kysymyksiä isojen laajojen teemojen jäsentämiseksi. Kasvotusten tehdyt haastattelut pyörivät luonnollisesti teemojen sisällä.

4.3.1 Haastateltavien taustatiedot

Lealla on taustalla kaksi vuotta ainejärjestön hallituksessa sihteerinä ja puheenjohtajana. Lea toimii musiikin aineenopettajana ja opetusvuosia valmistumisen jälkeen on kertynyt kaksi kokonaista vuotta.

Sallalla on taustaa ainejärjestöstä ja valtakunnallisista järjestöistä, sekä useita edustuksia erilaisissa työryhmissä ja hankkeissa. Työkokemusta löytyy erilaisista järjestöistä, sekä opettajan sijaisuuksista.

Kai on toiminut ainejärjestössä kolmen ja puolen vuoden ajan. Valmistumisen jälkeen työvuosia opettajana on kertynyt kolme. Opettajan työn ohella Kai on toiminut myös muusikkona.

Hannes on toiminut ainejärjestössä usean vuoden ajan ja ollut mukana myös useissa valtakunnallisissa järjestöissä. Opettajana Hannes on työskennellyt noin kymmenen vuoden ajan. Lisäksi Hannes on ollut monissa koulun sisäisissä työryhmissä ja hankkeissa.

Anita on toiminut ainejärjestössä yhteensä kolmen kauden ajan. Anita on valmistumisen jälkeen työskennellyt mm. vapaan sivistystyön kentällä ja ammatillisen koulutuksen puolella.

4.4 Aineiston analyysi

Teemahaastatteluna toteutettu tutkimus on yleensä pienelläkin harkinnanvaraisella näytteellä runsas. Nauhoitetut haastattelut päätin purkaa litteroimalla, mikä tarkoittaa nauhoitetun haastattelun purkamista tekstiksi. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 135, 138.) Litteroitu materiaali muodostaa laadullisen tutkimuksen tutkimusaineiston (Ruusuvuori ja Nikander 2017, 427). Litterointi myös helpottaa tärkeiden yksityiskohtien huomaamista laajasta aineistosta. Tutkimuksen nauhoittaminen mahdollistaa tilanteeseen palaamisen. Nauhoitusten avulla voidaan tarkistaa tarkkoja sanamuotoja, sekä löytää haastattelusta uusia näkökulmia, joita ei ensi kuulemalla ottanut huomioon. (Tiittula ja Ruusuvuori 2005, 16, 14-15.) Litteroinnin avulla pääsee tarkemmin tutustumaan aineistoon ja aineistoon voi olla helpompi syventyä litteroinnin avulla. Litteroinnin aikana tehdään päätöksiä siitä, mitkä asiat ovat tutkimuksen kannalta

tärkeitä. Litterointi on osa aineiston analyysia, sillä tutkija litteroidessaan tekee muokkauksia, jotta aineisto saadaan analysoitavaan muotoon. (Ruusuvuori ja Nikander 2017, 437-438.)

Aineiston analyysin tarkoituksena on tuoda aineisto analysoitavaan muotoon, jolloin siitä voidaan johtaa uutta tietoa. Aineistoa tiivistetään, jotta siitä saataisiin luotua kestäviä johtopäätöksiä. (Eskola ja Suoranta 1998, 137.) Teemoittelussa aineisto pilkotaan teemoihin ja näiden sisältä etsitään yhteneväisyyksiä (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 93). Teemahaastatteluna toteutettua tutkimusta läpi käydessä voidaan suoraan sijoittaa havaintoja tutkimuksessa esiintyvien teemojen alle (Eskola ja Suoranta 1998, 152).

4.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Laadullisiin tutkimuksiin liittyy paljon eettisiä kysymyksiä. Tutkijan on syytä ottaa huomioon informointiin liittyvä suostumus, luotettavuus ja yksityisyys. Informoinnissa tutkittavan suostumus perustuu tutkimuksen tarkoitukseen ja tavoitteisiin annettavaan tietoon, tämän tiedon pohjalta tutkittavalla on mahdollisuus suostua tutkimukseen tai kieltäytyä siitä. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 21-22.) Tutkimuksen luotettavuudesta kertovat avoimesti tutkimuksen tarkoituksesta kertominen, sekä tietojen käsittelystä luottamuksellisesti ja haastateltavien anonyymiteettia ajatellen (Tiittula ja Ruusuvuori 2005, 17).

Hyvärinen (2017, 32-33) muistuttaa, että jokaisen eettisesti kestävän tutkimuksen takana on haastateltaville annettu asianmukainen informaatio, suostumus antaa haastattelu ja sen jälkeen luovuttaa aineisto tutkijan käyttöön. Aineiston luotettavuus riippuu sen laadusta. Aineiston analyysissa tulee käyttää alusta loppuun samaa periaatetta. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 185.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkijalla on suuri merkitys tutkimuksen luotettavuuden kannalta (Eskola ja Suoranta 1998, 210). Haastateltavia kontaktoidessa kerroin, mistä tutkimusta olen tekemässä ja mitkä asiat minua erityisesti kiinnostavat. Jokaisella oli siis käsitys tutkimuksen luonteesta ja tutkimusaiheesta tutkimukseen suostuessa.

Haastattelijan tulisi pysyä mahdollisimman neutraalina haastattelun aikana, jotta haastattelija ei tule ohjanneeksi haastateltavan vastauksia. Kysymyksiä asetettaessa tulisi ottaa huomioon, ajavatko ne haastateltavaa tiettyyn suuntaan. Nauhoitusten avulla voi myöhemmin tarkistaa, vaikuttavatko kysymysmuodot suuntaa, millä tavalla haastateltava reagoi. (Ruusuvuori ja

Tiittula 2005, 44, 48.) Roolini haastattelijana toimi pääasiallisesti kuuntelijan roolissa. Välillä tarkensin vastauksia tai selvensin haastateltavalle kysymystä.

4.6 Tutkijan rooli

Laadullista ja määrällistä tutkimusmenetelmää verrattaessa voidaan todeta, että laadullisessa tutkimuksessa tutkijan rooli on keskeisessä asemassa. Omien ennako-oletusten tunnistaminen on tutkijan kannalta merkittävää, etteivät omat odotukset ohjaile tutkimuksen kulkua. (Eskola ja Suoranta 1998, 20.) Tutkijan tehtävänä on välittää haastateltavan kokemuksia, ajatuksia ja näkemyksiä tutkittavasta aiheesta (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 41).

Tutkimuksessani pyrin siihen, että jokainen haastateltava sai mahdollisimman vapaasti kertoa omasta näkökulmastaan käsitellyistä teemoista. Tutkijana pyrin olemaan kuunteleva osapuoli ja tila puhua jäi haastateltaville. Sähköpostihaastatteuissa ei tällaista vuorovaikutustilannetta ollut. Näitä analysoitaessa keskityin asiasisältöön, mitä haastateltavat ovat halunneet kertoa. Näin pyrin siihen, että omat ennakkokäsitykseni eivät johdatelleet aineiston analyysia (ks. Johdanto).

Tutkimuksen tekemiseen kuuluu myös kyseenalaistaa omia tulkintojaan ja käydä tutkimusta läpi itsekriittisesti. Reflektoimalla tutkija pystyy näkemään, miten omat ennako-odotukset voivat vaikuttaa aineiston tulkintaan. (Laine 2001, 32.) Oma taustani järjestötoimijana on ajanut minut tämän aiheen äärelle, joten olen tiedostanut, että omat kokemukseni ja havaintoni ovat vaikuttaneet esimerkiksi tutkimuksen teemojen valikoitumiseen. Tuloksia analysoidessani tiedostin kuitenkin, että jokaisen tulokulma aiheeseen on erilainen. Aineistoa analysoidessani pyrin mahdollisimman objektiiviseen käsittelyyn jättäen omat ennako-odotukseni taka-alalle.

5 TULOKSET

5.1 Opettajuuteen kasvaminen

Opettajuus on itsessään jo paljon enemmän kuin opinnoissa esiin nousevat asiat ja substanssiosaaminen. Haastatteluissa nousi esiin, että järjestötoiminta on tuonut mukanaan laajempaa näkökulmaa opettajan työhön auttanut ymmärtämään koulua kokonaisuutena sekä koulumaailman hallintorakenteita. Monista opettajien vastauksista nousi esiin, että järjestötoiminnalla on ollut vaikutusta osallistavien rakenteiden luomiseen, sekä tarkastelemaan omaa opetusta kriittisemmin ja etsimään uusia tapoja tehdä asioita. Myös tulevaisuuteen suuntautunut ote tuli ilmi useista vastauksista.

Lea kertoo opetuksen kehittämisessä mukana olemisen vaikuttaneen siihen, miten hän näkee oman koulutuksensa ja kuinka hän sitä kautta on pystynyt tarkastelemaan paremmin omaa asiantuntijuuttaan. Tärkeäksi asiaksi hän nostaa myös opettajan vuorovaikutustilanteet ja miten on saanut valmiuksia diplomaattiseen lähestymistapaan eri tilanteissa. Opettajien kokouksiin on ollut helppo osallistua, kun tietää ennestään kokouskäytänteet ja miten kokous etenee protokollan mukaan.

Anita nostaa haastattelussaan esiin, miten järjestötoiminta on harjaannuttanut järjestelmälliseen ja suunnitelmalliseen toimintaan. Järjestöissä oppii pilkkomaan suuremmat tavoitteet pienemmiksi välitavoitteiksi, joita tekemällä tavoitteet voidaan saavuttaa. Organisoituneisuus ja suunnitelmallisuus ovat opettajalle tärkeitä tekijöitä oman työn toteuttamisessa, joita pääsee konkreettisesti järjestötoiminnassa itsessään kehittämään.

Järjestötoiminta auttaa myös näkemään opettajan vastuun ja vaikutuksen. Anita summaa, että opettajan työssä on tietyt lait, asetukset, ohjeet ja säännöt, jotka säätelevät opettajan toimintaa. Toiminta ja teot vaikuttavat yksilöihin ja yhteisöön. Järjestömaailma toimii samalla ajatusmallilla.

Kai näkee, että järjestöissä toimiminen on vaikuttanut, miten hän näkee jo luokkahuoneen. Kai haastattelussaan kuvaa, miten luokkahuone näyttäytyy demokraattisena tilana, jossa palautetta annetaan ja kuunnellaan puolin ja toisin.

Kai kokee, että järjestötoiminta on omalta osaltaan vaikuttanut opetuksen ulkopuolisiin tehtäviin mukaan lähtemiseen, kuten opettajainhuonetyöskentelyyn, työryhmiin ja hankkeisiin. Oma-aloitteisuus, ratkaisukeskeisyys ja toimeen ryhtyminen ovat järjestötoiminnan kautta Kailla kasvaneet. Kaille on tärkeää myös yhteisöllisyys, jota on järjestötoiminnassa päässyt kokemaan, ja hän kokee, että tällaisiin tehtäviin, jotka korostavat yhteisöllisyyttä ja sen kehittämistä, on töissä helppo lähteä mukaan.

Salla erittelee järjestötoiminnassa mukana olemisen kehittäneen erityisesti kriittistä ajattelua, vastuunottoa, yhteiskunnallista ja yhteisvastuullista ajattelua. Järjestötoiminnan kautta Salla on päässyt pohtimaan, mitä opettajat taitoja tulevaisuudessa tulevat tarvitsemaan ja mitä muutostarpeita koulutusjärjestelmässä on. Järjestötoiminta on mahdollistanut myös laajemman käsityksen kasvatuksen merkityksestä. Luokkahuoneeseen järjestötoiminta on antanut tapoja luoda osallistavaa toimintakulttuuria ja luomaan osallistavia rakenteita sekä erityisesti ymmärtämään osallisuuden merkityksen.

Myös Hannes nostaa esiin, että järjestötoiminta on auttanut osallisuuden pohtimista koulussa. Hannes kokee, että järjestötoiminnan kautta hän on saanut näkökulmaa esimerkiksi oppilaskunnan hallituksen työskentelyyn: mitä tehdään, miksi tehdään ja miten se saadaan kanavoitua toiminnaksi, jossa koko oppilaskunta on mukana. Osallisuuden näkökulmasta Hannes on tietoisempi opetuksessaan siitä, miten osallistetaan ja mitä ennen kaikkea osallisuus on. Hannes muistuttaa, että musiikin oppiaineeseen osallisuus on sisäänrakennettuna ja siihen on saanut pelimerkkejä järjestökentältä.

Hannekselle järjestötoiminta on auttanut hahmottamaan koulua ja sen rakenteita laajemmin. Järjestötoiminta on auttanut näkemään koulun paremmin kasvatuksen näkökulmasta kuin miltä koulu näyttäytyisi pelkästään musiikin luokan ja oppituntien kautta. Hannes nostaa esiin myös, miten järjestötoiminnan kautta on päässyt koulutuspolitiikan näköalapaikoille ja mukaan valtakunnalliseen kehitystyöhön ja vaikuttamiseen, mikä omalta osaltaan auttaa pysymään mukana erilaisissa virtauksissa, joita koulutuksen kentällä on, ja näin suhteuttamaan omaa opetustaan siihen.

“ (...) järjestötoiminta on tosiaan auttanut vähä tiivistetysti nyt, niin siihen koulunpidon kokonaisuuden hahmottamiseen ja sitten se on auttanut pääsemään näköalapaikoille, joista sit taas hahmottaa sitä, niinku pysyy kärryillä ajankohtasis jutuissa.” (Hannes)

Järjestötoiminta pitää ajassa kiinni, jolloin opettaja on valmis kehittämään itseään ja opetustaan eikä jää tuttuihin ja vanhoihin kaavoihin kiinni koko työuran ajaksi. Hannes nostaa esiin, miten järjestötoiminnan kautta on helpompi hahmottaa myös koulun hallinnollisia käytäntöjä ja niiden toimintalogiikkaa. Ymmärrys hallinnon eri tasoista on paremmalla tasolla, kuin se olisi ilman järjestötoimintaa. Hannes kokee myös, että järjestötoiminta on kehittänyt omalta osaltaan sanavalmiutta ja kykyä perustella asioita.

“ (...) hahmotuskyky siitä koulun kokonaisuudesta toisaalta myös koulutuspolitiikasta, kouluhallinnosta ja niistä prosesseista, niin osaan huomattavasti paremmin suhteuttaa sen meidän oman koulun siihen, olipa se sit kunta tai kaupunki tai tämmönen taso, niin sit valtakunnallisen tason problematiikan, kuin jos mä olisin ollut vain opettajana, et kyl se siihen on auttanut” (Hannes)

5.2 Järjestötoiminnan kautta saadut ja vahvistuneet tiedot ja taidot

Järjestötoiminnasta saa paljon tietoa koulutuspoliittisesta kentästä ja hallinnollisesta puolesta, mikä vaikuttaa kouluihin. Tietojen lisäksi järjestötoiminta kerryttää taitoja, joita ei välttämättä koulutuksesta saa. Haastatteluissa nousi esiin, että haastateltavat kokevat, että heidän organisointitaitonsa ovat paremmalla tasolla kuin mitä ne olisivat ilman järjestötoimintaa. Kyky kehittää toimintaa, suunnitelmien tekeminen ja työn suunnitelmallisuus, sekä asioiden loppuun saattaminen ovat vahvistuneet järjestötoiminnan myötä. Konkreettisimmaksi taidoksi esiin nousi kokouskäytäntöjen hallitseminen. Useammassa haastattelussa keskusteltiin myös johtamisen ja johtajuuden merkityksestä ja siinä kehitymisessä. Vuorovaikutustaitojen koettiin kehittyneen järjestötoiminnan ja sen edustusten myötä.

Salla kokee oppineensa järjestötoiminnan kautta paljon opettajien oikeuksista ja näiden oikeuksien puolustamisesta. Järjestötoiminta on lisännyt myös tietoa toimintaa säätelevistä laeista (erityisesti yhdistystoimintaa koskeva lainsäädäntö), sekä opetuksen ja koulun keskeisistä asiakirjoista.

Käytännön taidoiksi, joita järjestötoiminnasta on saanut, Salla erittelee organisointiin ja hallinnointiin liittyvien taitojen olevan keskeisiä ja merkityksellisiä opettajan uraa ajatellen. Isojen projektien tai muutosten asettaminen ja toteuttaminen ovat Sallan mielestä hyviä esimerkkejä siitä, mitä taitoja järjestötoiminta konkreettisesti antaa. Koetun kautta Salla on pystynyt paremmin myös hahmottamaan omia vahvuuksiaan työelämään liittyen ja hakeutua omaa osaamistaan vastaaviin tehtäviin. Salla kokee myös, että kaikki järjestötoiminnasta saadut taidot ovat olleet siirrettävissä työelämään.

Kai erittelee, että järjestötoiminnan myötä hän sai kokemusta yhdistyksen rahaliikenteen seuraamisesta ja kirjanpidon tekemisestä. Kokemusta on kertynyt kokousten johtamisesta ja pöytäkirjojen tekemisestä. Ymmärrys siitä, miten yliopiston yksittäinen laitos toimii ja sen taloudelliset resurssit ja niiden vaikutukset opiskelijoihin saivat syvyyttä järjestötoiminnan myötä. Myös Lea painottaa haastattelussaan syvempää ymmärrystä laitoksen toiminnasta ja miten opettajia koulutetaan.

Kai nostaa viestinnän tärkeäksi osaksi saatuja taitoja. Viestintä opiskelijoiden ja henkilökunnan suuntaan sekä muille järjestöille. Palautekyselyjen luominen, yhteenvetäminen ja niiden pohjalta kommunikointi nousi myös esiin järjestötoiminnasta saatuna taitona. Järjestötoimintaan kuuluu myös erilaisten tapahtumien järjestäminen jäsenistölle sekä niistä viestiminen ja tiedottaminen. Kai kokee, että kaikkia järjestötoiminnasta saatuja taitoja voi hyödyntää työelämässä tavalla tai toisella.

Hannes nostaa yhdeksi todella konkreettiseksi taidoksi kokouskäytännöt ja kertoo sen olevan hyvä ja kätevä taito. Hannes toteaa, että keskiössä ei todellakaan ole kokousten muodollisuus, vaan tapa organisoida kokousten toteutusta ja etenemistä niin, että se jouheuttaa kokousten vetämistä. Hannekselle hyvä kokouksen suunnittelu on tärkeää, koska silloin pystytään keskittymään päätösten tekemiseen ja viemään asioita eteenpäin tehokkaammin ja tämän toteuttamiseen Hannes kokee saaneensa hyvää kokemusta järjestöpuolelta. Hanneksen mielestä järjestötoiminta on auttanut kokoustekniikan kehittymiseen, asioiden valmisteleamiseen, sekä keskusteltavien ja päätettävien asioiden erittelyyn.

“ (...) hyvin valmisteltu on, on niinku, siinä säästetään kaikkien aikaa, saadaan parempi laatusia päätöksiä ja asioita eteenpäin huomattavasti tehokkaammin.” (Hannes)

Järjestötoiminnassa voi kohdata myös epämieluisia ja vaikeita tilanteita ja Hannes toteaa, että paineensietokyky on kehittynyt huomattavasti. Hannekselle puheenjohtajuus on konkreettisesti näyttänyt sen, miten johdetaan ja miten ei johdeta, joka puolestaan on opettanut delegoimaan asioita. Erityisesti puheenjohtajana toimiminen on kehittänyt Hanneksen kuvaamia taitoja.

Lea kertoo haastattelussa, että järjestötoiminnasta on saanut harjoitusta eri tahoihin yhteydenottamisesta. Lisäksi Lea kokee, että puheenjohtajan roolista on saanut kosketuksen henkilöstöjohtamiseen ja sen haasteisiin. Ryhmänhallintataidot ja tiimien vetäminen, sekä tiimien työskentelyn mahdollistaminen ovat Lean mukaan taitoja, joita hän päässyt järjestötoiminnassa kerryttämään. Vaikka organisointitaitoja tulee muutenkin, Lea kuitenkin kokee, että järjestötoiminnan kautta organisointitaidot ovat vahvistuneet. Järjestötoiminnasta Lea on saanut jo opiskeluaikana tietoa siitä, miten oma nykyinen ammattijärjestö toimii.

Anitalle tärkeitä taitoja ovat taito pyytää apua ja jakaa vastuuta. Myös kokemus siitä, että pystyy itse vaikuttamaan asioihin, kun vain tarttuu toimeen, on Anitalle asia, joka on tullut järjestötoiminnan kautta. Suunnitelmallisuus, tavoitteellisuus ja välitavoitteiden asettaminen, tapahtumien järjestäminen, sekä ymmärrys ohjaavista laeista, säännöistä ja määräyksistä ovat kehittyneet järjestötoiminnassa mukana olleiden vuosien myötä. Työelämää ajatellen Anita nostaa kehittämisen ja herkkyyden reagoida taidoiksi, joihin on järjestötoiminnan myötä saanut valmiuksia.

5.2.1 Vuorovaikutustaidot osana järjestötoimintaa

Salla on järjestötoiminnan myötä tehnyt yhteistyötä monien eri ammattiryhmien ja erilaisten ihmisten kanssa. Järjestötoiminta on antanut mahdollisuuden esiintyä ja kouluttaa muita toimijoita. Sallan mielestä vuorovaikutus on keskeinen osa kaikkea järjestötyötä.

“ (...) Luottamustoimet ovat tuoneet paljon vastuuta ja edustamiensa ihmisten luottamus on pitänyt ansaita kaikissa kohtaamisissa ja edustustehtävissä.” (Salla)

Kai kokee saaneensa erityisesti rohkeutta erilaisista palavereista, joissa kaikki eivät ole yhtä mieltä asioista. Ymmärtäminen ja kuuntelu, kompromissien tekeminen ja kaikkia tyydyttävien

ratkaisujen löytäminen ovat Kain mukaan kehittyneet kokouspöydissä. Kai on oppinut myös ymmärtämään, että yksityinen minä ja edunvalvoja-asiantuntija minä ovat erillisiä asioita, mikä tekee asioiden takana seisomisesta helpompaa.

“ (...) Tavallaan sellaista siedätystä epämieluisiin sosiaalisiin tilanteisiin ja kohtaamisiin, joita opettajan työssä riittää.” (Kai)

Järjestötoiminta on kehittänyt Hanneksen dialogisia taitoja ja miten keskustelua käydään erilaisten ihmisten kanssa, erilaisissa tilanteissa. Järjestötoiminnassa kohta monenlaisia erilaisia persoonia ja Hanneksen mielestä järjestötoiminta valmentaa myös siihen osaltaan, miten hankalien ihmisten kanssa toimitaan. Hanneksen mukaan koululuokka on vielä helppo ja oppilaiden kanssa on helppo toimia, mutta hankalien aikuisten kanssa toimiminen on vaikeampaa. Hannes summaa, että tällaisiin tilanteisiin hän on saanut työkaluja järjestötoiminnan kautta.

Järjestötoiminta on tuonut mukanaan paljon muitakin vuorovaikutustilanteita, kuin mitä opettaja muuten urallaan kohtaa. Hannes toteaa, että uusissa vuorovaikutustilanteissa on täytynyt opetella, miten niissä toimitaan. Erilaisten ryhmien kanssa toimitaan erilailla: vanhempien kanssa puhutaan eri käsitteillä, kuin alan ammattilaisista koostuvassa ryhmässä.

Lean mielestä vuorovaikutustaidot pääsevät kehittymään järjestötoiminnassa, koska sen kautta tapaa paljon erilaisia ihmisiä. Opiskelijajärjestön edustajana yhteydenottajan roolikin on ollut erilainen, kuin vain opiskelijana. Lea kokee, että hän oppinut miten kannattaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ratkaisukeskeisesti, mutta kuitenkin opiskelijajärjestön edun mukaisesti. Lean mielestä on ollut haastavaa, mutta kuitenkin todella kasvattavaa olla opiskelijoiden edun edustajana, ottaa kantaa ja ratkaista ristiriitoja.

Anita puolestaan ei koe järjestötoiminnalla olleen erityistä merkitystä vuorovaikutustaitojen kehittymisessä. Hän kokee, että erilaisissa vuorovaikutustilanteissa näkyy, että hän toiminut paljon erilaisten ryhmien kanssa. Anitan kokemus on, että kaikki sosiaaliset tilanteet kartuttavat vuorovaikutusosaamista ja järjestöt ovat vain yksi sosiaalinen yhteisö muiden joukossa.

5.3 Järjestötoiminta ammatti-identiteetin osana

Haastatteluissa kysyin haastateltavilta ajatuksia myös siitä, miten järjestötoiminta heijastuu ammatti-identiteettiin. Haastatteluista nousi esiin, miten järjestötoiminta on yksi osa ammatti-identiteettiä ja miten järjestötoiminta on tukenut sen kasvua. Tietojen ja taitojen karttuminen järjestötoiminnan myötä koettiin tärkeäksi osaksi ammatti-identiteettiä ja omien vahvuuksien löytämistä opettajana. Merkittäväksi haastateltavat kokivat myös sen, että järjestötoiminnasta saa valmiuksia ja näkökulmia muihin työtehtäviin, kuin opetustyöhön, joita voi opettajan uran aikana tulla omalle kohdalle.

Kain mielestä järjestötoiminta tuki ammatti-identiteetin muodostumista opittujen tietojen ja taitojen kautta. Kaille järjestö tausta on yksi osa hänen ammatti-identiteettiään.

Lea kertoo, että vahva yhteistyö muiden opettajaopiskelijoiden kanssa vahvistusta opettajan ammatti-identiteetistä. Ilman järjestötoimintaa ei olisi ollut samanlaista mahdollisuutta oppia valtakunnallisesti muista opettajaopiskelijoista (ks. luku 5.4).

Sallalle ammatti-identiteetin kannalta keskeisiä asioita, joita hän järjestötoiminnan kautta on päässyt kehittämään, on omien vahvuuksien löytäminen. Järjestötoiminnan kautta Sallalla oli paljon vastuuta, mikä on opettanut uusia taitoja ja antanut mahdollisuuden kasvaa ja kehittyä. Palaute omasta toiminnasta järjestökentällä ja erilaisten ihmisten kohtaaminen on myös ollut Sallalle ammatti-identiteetin muodostumisen kannalta tärkeitä.

Hannekselle ammatti-identiteetti ei ole mikään valmis tai pysyvä, jonka voi saavuttaa. Hannes kokee, että ammatti-identiteetti muuttuu työuran aikana ja sen kautta peilataan omaa opettajuutta ja tehdään muutoksia. Järjestötoiminta on Hanneksen kohdalla rikastanut ammatti-identiteetin kokemista. Hannekselle järjestötoiminta on tukenut opettajaidentiteetin tiettyjä ulottuvuuksia. Hän itse summaa, että tällaisia osa-alueita opettajan identiteetistä, kuin tutkiva opettaja ja aktiivinen opettaja, on järjestötoiminta vaikuttanut. Järjestötyö antaa opettajaidentiteetin rakentumiseen palikoita, kun ymmärtää laajemmasta näkökulmasta asioita ja verkostot ovat laajat, niin myös aines, johon ammatti-identiteetti kytkeytyy, on laajempaa.

“ (...) Niin onhan se identiteetti paljon laaja-alaisempi. No ehkä mä uskallan sanoa myös, että rikkaampi. Ei se parempi ole, et se kapea tosi tiukasti siihen musaopetukseen tai

vaikka taiteelliseen työskentelyyn suuntautunu identiteetti, nii se on varmasti hyvä, mutta sen mä tunnistan, et se ei oo mun juttu, eikä se oo mun identiteetti.” (Hannes)

Anita pohtii, että opettajat ovat usein jo luonteeltaan vastuunkantajia ja tällaiset persoonat usein päätyvät yhdistystoimintaan mukaan. Anita toteaaakin olevan luonteeltaan tällainen toimija. Järjestötoiminnan kautta Anita on saanut kokemuksen omasta pystyvyydestä ja toimijuudesta, että omilla sanoilla ja teoilla on merkitystä. Lopuksi Anita toteaa, että ilman järjestötoimintaa, hän olisi luultavasti saanut nämä kokemukset jotain muutakin kautta, nyt ne sattuvat vain tulemaan oman ainejärjestön kautta.

5.3.1 Järjestötoiminnan vaikutus asiantuntijuuteen

Myös asiantuntijuuteen linkittyvät haastateltavien mielestä tiukasti järjestötoiminnasta saadut tiedot ja taidot. Oma asiantuntijuus on päässyt kehittymään järjestötoiminnan aikana ja asiantuntijuutta on pystynyt suuntaamaan asioihin, jotka kiinnostavat. Monet kokivat myös olevansa jollain tasolla koulutuspolitiikan asiantuntijoita.

Lea kokee, että opitut tiedot ja taidot ovat osa asiantuntijuutta, mikä on kehittynyt järjestötoiminnan kautta. Lealle johtajuus on yksi näistä taidoista. Hän kokee, että mikäli työssä päätyy esimerkiksi koulun johtoryhmään, niin silloin siitä kokemuksesta on hyötyä ja pääsisi käyttämään omia vahvuuksiaan siinä. Myös koulun sisäisten tiimien vetäminen voisi Lean mielestä olla helpompia, kun on jo puheenjohtaja taustaa opiskelua ajoilta.

Hanneksen kiinnostuksen kohteet opettajana toimimisessa on paljon laajemmalla, kuin pelkässä musiikinopetuksessa, hän on kokonaisvaltaisesti kiinnostunut koulujen kehittämisessä ja alaan liittyvässä tutkimuksessa. Hän kokee, että järjestötoiminta on ruokkinut näitä kiinnostuksen kohteita ja ne ovat vahvistaneet kasvatustieteen asiantuntijuutta ja asiantuntijaidentiteettiä.

“ (...) Että siis asiantuntijahan on, on asiantuntija sen takia, et se tietää, osaa asioita, se on spesialisti jossain.” (Hannes)

Myöskin Hannekselle järjestötoiminnasta saadut tiedot ja taidot (ks. luku 5.2) ovat vahva osa omaa asiantuntijuutta. Opetusalan järjestöissä mukana oleminen on vahvistanut asiantuntijuutta, esimerkiksi siten, että ymmärtää opetusalan kenttää laaja-alaisemmin. Järjestötoiminnassa kohdatut virallisten asiakirjojen valmistelu ja toteutus ovat luoneet

Hannekselle myös paremmat lähtökohdat valmistella asioita omassa työssään. Järjestötoiminnan kautta käsitteiden ja rakenteiden hahmotuskyky on kehittynyt ja asioista perillä oleminen on antanut valmiuksia ja herkkyyttä toimia.

5.4 Erilaiset verkostot

Järjestötoiminnassa keskiössä ovat erilaiset ryhmät ja ihmiset joiden kanssa työskennellään. Haastatteluissa nousi esiin, miten verkostot ovat järjestötoiminnan myötä paljon laajemmat, kuin ne olisivat ilman sitä. Tärkeäksi koettiin verkostojen laajuus: järjestötoiminnan myötä verkostot kasvavat ja yhteyksiä muodostuu valtakunnallisesti. Erityisesti esiin haastatteluissa nousi, miten verkostoja on saanut opetusalan toimijoihin ja muihin ammattiryhmiin. Haastateltavat kokevat, että heillä on myös mahdollisuus ottaa yhteyttä järjestötoiminnasta saatuihin kontakteihin.

Salla erittelee, että järjestötoiminnan kautta hän tavannut paljon erilaisia ryhmiä. Järjestötoiminta on tuonut mukanaan kontakteja päättäjiin, virkamiehiin, erilaisiin järjestöihin ja yrityksiin. Sallalle nämä verkostot ovat vaikuttaneet työllistymiseen ja hän kokee, että tässä tärkeänä tekijänä ovat olleet näytöt aiemmista tehtävistä, joissa hän on toiminut järjestökentällä.

Hanneksen kokemuksen mukaan erilaiset verkostot ovat olleet järjestötoiminnan tärkeimpiä anteja. Hannes pohtii, että hänen verkostonsa ovat paljon laajemmat usealta osa-alueelta. Hannekselle järjestötoiminta on tuonut ympärille erilaisia asiantuntijoita, jotka tietävät erilaisista asioista ja joihin on mahdollista olla yhteydessä ja kysyä.

“ (...) Et olipa se sitten niitä tyyppejä kenen kanssa on ollut opiskelijajärjestöissä -- niin on kavereita kenelle kilauttaa.” (Hannes)

Verkostot ovat kasvaneet järjestötoiminnan aikana, kun on päässyt tilanteisiin, joissa on päässyt tilanteisiin, joissa kontakteja on syntynyt kuin itsestään. Hannekselle verkostot näyttävät siten, että ilman järjestötoimintaa verkostoihin kuuluisi opiskelukavereita ja kollegoita ja näihin järjestötoiminta on pystynyt tuomaan lisäksi opetushallinnon ihmisiä, tutkijoita, poliitikkoja ja muiden ammattiryhmien edustajia.

“ (...) että mitä jos mä en olis ollu, niin minkälainen se mun porukka ois, se verkosto olis niin, olishan sen aika paljon kapeampi. Siis sekä koulutukselliselta, sosiaaliselta, valtakunnalliselta tai paikkaan sidotulta tai ammatilliselta profiililtaan. -- ja siinä tää järjestötoiminta ja työskentely on ollu se huvi, -- missä se on mahdollista.” (Hannes)

Lean kokemus verkostojen laajenemisesta järjestötoiminnan myötä on samanlainen, kuin Hanneksella. Lea summaa, että järjestötoiminnassa mukana ollessa verkostot laajenivat ja kontakteja tuli valtakunnallisesti muihin opettaja-opiskelijajärjestöihin ja hän kokee, että tässä SOOL on ollut vahvasti osaltaan vaikuttamassa. Lisäksi Lea kertoo, että järjestötoiminnassa mukana olleiden vuosien aikana pystyi verkostoitumaan muiden Suomen musiikkikasvatuksen opiskelijoiden kanssa. Lea kommentoi, että näissä edellä mainituissa verkostoituminen koskee erityisesti muiden järjestöjen puheenjohtajia. Lea kokee, että nämä verkostot olivat ensisijaisesti opiskelija verkostoja, jotka ovat jääneet työelämään siirryttäessä opiskelijaelämään.

“ (...) verkostot oli laajemmat, kuin olisi ollut riviopiskelijana.” (Lea)

Myös Kai ja Anita luettelevat järjestötoiminnasta saaduiksi verkostoiksi eri alojen opiskelijat, opettajaopiskelijat eri aloilta ja eri paikkakunnilta. Kumpikaan ei koe, että järjestöistä saaduilla kontakteilla olisi ollut suurtakaan merkitystä työelämään siirtyessä. Kai kuitenkin huomauttaa, että verkostoja on moneen suuntaan ja jos tarvetta olisi, hänellä on kontakteja opetusalan ammattilaisissa ympäri Suomen, joilta kysyä työ- tai muuhun tehtävään neuvoa. Kai lisää, että jonkinlainen yhteinen tausta myös helpottaa keskusteluyhteyden syntymistä. Järjestötoiminnasta tuttuihin kasvoihin Kai kertoo myös törmäävänsä opetusalan tehtävissä ja hankkeissa. Anita muistuttaa, että verkostoituminen ja järjestäytyminen on tärkeää, jotta yksilöiden näkökulmat tulevat nähtyksi ja kuulluksi.

Hannekselle erilaiset verkostot ovat tuoneet myös perspektiiviä koulun konkreettisiin ja käytännöllisiin ongelmiin ja niiden ratkomisiin. Jaetut ajatukset ja keskustelu kasvatuksen ja koulutuksen suunnasta eri taustoista tulevien ihmisten kanssa on helpottanut hahmottamaan tilanteita paremmin. Erilaiset verkostot ja ryhmät voivat rikastuttaa omaa työelämää ja niistä saa tukea omiin työtehtäviin.

Lea lisää lopuksi, että hän kokee verkostojen olevan todella tärkeitä opettajan työssä. Verkostot helpottavat, kun tietää mistä saa apua ja kenen puoleen kääntyä erilaisissa tilanteissa. Verkostot

erilaisiin pedagogisiin järjestöihin voisivat tukea omaa opettajuutta. Lea kertoo, että järjestötoiminta on opettanut arvostamaan verkostoitumista.

5.5 Järjestötoiminnan ja opiskelun suhde

Lopuksi keskustelimme järjestötoiminnasta ja opinnoista. Kysyin järjestötoiminnan vaikutuksista opintoihin, millä tavalla opiskelijaa tuetaan osallistumisesta järjestötoimintaan laitoksen ja tiedekunnan tasolla, sekä pitäisikö opiskelijoita tukea enemmän suhteessa siihen, mitkä ovat työelämän hyödyt.

Merkittävää on, että jokaisella haastateltavalta nousi esiin, että järjestötoimintaa pitäisi tunnustaa enemmän opintojen aikana ja tuki järjestötoimijoita kohtaan on usein riittämätöntä tai turhan vähäistä. Myöskin kolme viidestä koki, että järjestötoiminnassa mukana oleminen on vaikuttanut heidän opintoihinsa tai niiden kulkuun.

Hannes kokee, että järjestötoiminta on aina hänelle ollut todella houkuttelevaa ja motivoivaa. Järjestötoiminnassa on ollut imua, mikä meni välillä opintojen edelle, mikä puolestaan on vaikuttanut valmistumisaikatauluun viivästyttämällä sitä. Hannes huomauttaa, että järjestötoiminnassa oli opintojen aikana myös paljon hyvää: järjestötoiminta oli hyvää vastapainoa opinnoille ja on saanut siitä omaksi hyödykseen paljon asioita.

“ (...) No se näky erityisesti siinä viimesinä vuosina, kun piti gradua tehdä, että toiminta suuntautu sinne, mikä on motivoivaa ja mielekkäämpää, et se oli tapa vältellä sitä tota epämieluisaa ja hankalaa asiaa. -- No mitä siinä kävi, niin tota kyllähän siellä laitoksella myllerrystä oli ja valtakunnallista ja muuta hommaa, niin kyllähän se imas se järjestötoiminta ihan mukaansa, siinä oli paljon enemmän imua, ku siinä arkisen tylsässä gradun teossa.” (Hannes)

Lealle järjestötoiminnalla ei ole ollut suuria vaikutuksia opintojen suorittamiseen tai niiden etenemiseen. Lea erittelee, että tähän kokemukseen vaikuttaa todella paljon se, onko mukana toiminnassa millä tasolla. Järjestötoiminta tuki osaltaan Lean opintoja ja asioista perillä pysymisen Lea nosti itselleen tärkeäksi tekijäksi, mikä osaltaan auttoi ymmärtämään omia opintoja laajemmin. Oma ajan- ja elämänhallinta oli Lealla myös hyvällä tasolla, jolloin hän pystyi tarkkailemaan omaa jaksamistaan tehtävässä.

Anita kokee, että järjestötoiminta vaikutti merkittävästi hänen opintoihin ja opinnot kärsivät pahasti järjestötoiminnassa vietettyjen vuosien aikana. Anita listaa järjestötoiminnan olevan paljon aikaa ja energiaa vievää toimintaa, jota joudutaan tekemään ainejärjestössä myös opintojen kustannuksella. Syiksi tähän Anita kertoo, että järjestötoiminnassa ollaan vastuussa kaikille järjestön jäsenille ja opinnoissa vain itselleen.

Sallalle järjestötoiminta tarjosi jo opintojen aikana mahdollisuuden työllistyä. Tämä osaltaan vaikutti Sallan valmistumisaikaan: opintovuosia kertyi huomattavasti enemmän, kuin arvioitu valmistumisaika on, mutta se oli myös tietoinen valinta työmahdollisuuksien oltua mielekkäitä. Järjestötoiminta myös antoi opintoihin Sallalle paljon: oppiminen oli syvällisempää ja merkityksellisempää, kun opinnot linkittyvät vahvemmin tulevaan työelämään ja yhteiskuntaan.

Opintojen aikana järjestötoimintaa tuettiin osittain, mutta Sallan mielestä ei tarpeeksi. Salla erottelee, että asioita, miten opiskelijaa voi tukea ja kuinka tunnustaa järjestötoimintaa, ovat esimerkiksi opintopistein tapahtuva tunnustus ja toisena järjestötoiminnan kautta kehittyvä asiantuntijuus. Opintopisteet vaikuttavat suoraan opiskelijan valmistumiseen ja kehittyvästä asiantuntijuudesta hyötyy koko opiskelijayhteisö. Kumpikaan näistä ei Sallan mielestä toteutunut riittävästi opintojen aikana. Salla painottaa, että opiskelijoita tulisi tukea huomattavasti enemmän lähtemään mukaan järjestötoimintaan, sillä järjestötoiminnasta saa paljon sellaista, mikä ei ole verrattavissa tai korvattavissa pelkillä opinnoilla.

“ (...) Kaiken kaikkiaan opiskeluaikaisen järjestötoiminnan vaikuttavuutta ei tunnustettu tarpeeksi.” (Salla)

Hannekselle järjestötoimintaan saatu tuki ei näyttäytynyt kovin konkreettisena, mitä laitokselta tai tiedekunnalta järjestötoiminnassa mukana oleva opiskelija sai. Hannes muistelee, että opiskelijaedustajia kyllä kuultiin, mutta mistä saattoi silti jäädä tunne, ettei opiskelijoita kuitenkaan kunnolla kuunneltu. Järjestötoimintaan mukaan lähtemistä ei koskaan estetty, mutta konkreettista tukea siihen ei saanut. Kiitosta puolestaan opiskelijat usein saavat. Hannekselle on jäänyt kuva siitä, kuinka opiskelijat uskalsivat ottaa rohkeasti keskusteluun asioita, joita muut eivät ja henkilöstö oli tästä opiskelijaedustajille usein kiitollinen.

“ (...) et meitä on kuultu kyllä, mutta tota mä en oo ollenkaa vakuuttunut, että kuinka paljon siellä on kuunneltu.” (Hannes)

Kai muistelee, että opintopisteitä opiskelija sai jonkin verran järjestötoimintaan osallistumisesta, mutta muuten konkreettista tukea ei oikeastaan ollut. Hänen kokemuksensa on, että järjestötoimintaan osallistumista voisi tukea enemmänkin. Anitan mielestä tukea toimintaan osallistumiseen ei ollut lainkaan. Anitan mielestä pelkät kauniit sanat eivät ole riittävää tukea laitoksen tasolta.

“ (...) Saimme kyllä laitoksen johdolta viestin, että ainejärjestö on todella tärkeä toimielin laitoksellamme ja että mielipidettämme arvostetaan, mutta muuten jäimme vaille tukea.” (Anita)

Lean kokemuksista järjestötoiminnassa on jäänyt kuva, että hänelle laitokselta tullut tuki oli riittävää. Kutsut kokouksiin tiedekunnan tasolla ja säännölliset tapaamiset laitoksen johdon kanssa olivat Lean mielestä positiivista ja tuli olo, että opiskelijoita oikeasti haluttiin kuulla. Lealle tärkeää oli myös se, että oli hyvät yhteydet laitoksen johtoon ja opiskelijoiden mielipiteitä arvostettiin todella.

Kannustamista järjestötoimintaan mukaan lähtemiseen tulisi Lean mielestä korostaa jo opintojen alkuvaiheessa. Laitoksen taholta olisi hyvä muistuttaa opiskelijoita siitä, että järjestäytymisellä on merkitystä ja järjestäytymällä pystyy vaikuttamaan konkreettisesti omiin opintoihin. Lea kokee, että laitoksen on hyvä tuoda esiin myös opiskelijoiden näkökulmasta onnistumisia, jotka näyttävät järjestötoiminnasta puolen, kun oikeasti onnistutaan.

“ (...) mun kohdalla se tuki oli todellakin riittävää ja kannustavaa vielä, että tuli niinku laitoksen taholta, että tehkää järjestötoimintaa, että se kannattaa kyllä ja kyllähän se sit kannatti. Tuloksia tuli.” (Lea)

Hanneksen mielestä opiskelijoita tulisi ehdottomasti tukea ja kannustaa enemmän järjestötoimintaan osallistumiseen ja siinä mukana olemiseen. Hannes toteaa, että kiire valmistua ja jatkuva kiire vaikuttavat omalta osaltaan siihen, että välttämättä opiskelijat eivät lähde aktiivisemmin mukaan järjestötoimintaan. Hän nostaa, että tällaisten ajatusten aikana tulisi yliopistossa osoittaa enemmän tukea järjestötoiminnalle.

“ (...) että ehkä on kiirettä, mutta että se kiireen tuntu ja hoppu on ihan älytöntä, että se kuvitelma siitä, että mä en pysty osallistumaan järjestötoimintaan sen takia, -- et se kannustus ja tuki siihen järjestötoimintaan kyl mun mielestä siihen pitäis yliopistossa kannustaa.” (Hannes)

Mitä järjestötoimintaan kannustamiseen tulee, on Anitan mielestä tärkeää, että opiskelijoilla on mahdollisuus saada kokemus siitä, että he voivat itse vaikuttaa asioihin, eikä kaikki tule pelkästään ylhäältä päin määriteltynä. Anita kokee, että järjestötoiminta vaikutti negatiivisesti hänen opintoihin, mutta työelämään järjestötoiminnasta on ollut hyötyä. Kuitenkin järjestötoiminnan ollessa kuormittavaa ja aikaa vievää, olisi hyvä pohtia, miten saadaan toimintaan kannustamisesta sellaista, että jokainen pystyy toteuttamaan sitä ilman, että kokonaiskuormitus on liikaa.

“ (...) Itse saamani 2 op järjestötoiminnasta ei millään tavalla vastaa todellista työmäärää.” (Anita)

Kain mielestä järjestötoimintaan osallistuminen tulisi tunnustaa laajemmin osana opettajuutta. Kai kokee, että järjestötoiminta on kaikkiaan todella hyödyllistä, jopa joissain tapauksissa hyödyllisempää, kuin itse viralliset opinnot. Kai kuitenkin kokee, että järjestötoiminnasta on vaikea saada kurssien tavoin sisältöjä ja tavoitteita, sillä jokainen kohtaa järjestötyössä erilaisia asioita.

5.6 Järjestötoiminnan merkityksellisyys

Haastattelun päätteeksi käytiin läpi vielä, mitä kaikkea edellä käytyjen lisäksi opiskeluaikainen järjestötoiminta on antanut. Suurimmaksi anniksi järjestötoiminnasta nousivat ystävät, joihin on tutustunut järjestötoiminnan aikana. Lisäksi yhteenkuuluvuuden tunne ja yhteisöllisyys, sekä vahva linkittyminen omaan ainejärjestöön koettiin hyviksi asioiksi ja kokemuksiksi, jotka ovat tulleet järjestötoiminnan kautta.

Lea kokee, että myös opiskelijapiirit olisivat olleet suppeammat ilman järjestötoimintaa. Järjestötoiminnan kautta sai kontaktin kaikkiin opiskelijoihin myös opintojen loppupuolella. Järjestötoiminta vahvisti myös porukkaan kuulumisen tunnetta varsinkin istuvien hallitusten kesken ja ystäväpiiriin kuului opiskelijoita jokaiselta vuosikursilta.

Lealle tärkeitä anteja järjestötoiminnasta on ollut laajempi ymmärrys muiden opettajien koulutuspoluista ja hän kokee sen tärkeäksi opettajan ammatissa. Koska musiikkikasvattajilla

on hyvin erilainen opintopolku verrattuna muihin opettajaopiskelijoihin, järjestötoiminta antoi mahdollisuuden nähdä myös muiden opiskelija-arkea eri näkökulmasta. Tämä näkyy Lealle parhaiten opettajanhuoneessa: hän pystyy paremmin ymmärtämään kollegoitten taustoja ja opiskelukokemuksia. Järjestötoiminnasta on saanut näkökulmaa siihen, miten erilaisista lähtökohdista opettajia tulee ja se on Lealle merkityksellistä.

Hannekselle järjestöymmärrys ja puheenjohtaja kokemus ovat antaneet eväitä esimerkiksi johtotehtäviin. Nämä kokemukset suuntaavat Hanneksen asiantuntijuutta ja ammatti-identiteettiä. Järjestökokemuksen myötä Hannes näkee itsensä myös koulutuspolitiikan asiantuntijana. Järjestötoiminta on näyttänyt myös potentiaalin toimia koulutusalan johtamisen tehtävissä tulevaisuudessa ja avannut ovia siihen suuntaan.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tutkimukseni tavoitteena oli kartoittaa, miten järjestötoiminnassa mukana oleminen opintojen aikana tukee opettajuutta ja opettajaksi kasvamista, sekä kartoittaa saatuja tai vahvistuneita tietoja ja taitoja, jotka ovat järjestötoiminnasta karttuneet. Lisäksi tutkimuksessa keskusteltiin ammatti-identiteetistä ja asiantuntijuudesta, sekä sen liittymisestä järjestötoimintaan. Lopuksi tutkimuksessa käsiteltiin vielä järjestötoiminnan ja opintojen suhdetta, sekä pohdittiin, pitäisikö järjestötoimintaan osallistumista tukea paremmin. Tutkimuksesta tulee ilmi, että järjestötoiminnasta saa kokemusta asioista, jotka ovat merkityksellisiä myös opettajan työtä ajatellen. Erityisesti haastatteluista nousi esiin, miten järjestötoiminta on laajentanut näkökulmaa opettajuudesta ja koulutuksen kentästä valtakunnallisesta. Vuorovaikutustaidot ja organisointiin liittyvät taidot nousivat keskeiseksi järjestötoiminnan anniksi. Haastateltavat kokivat myös, että kannustimia järjestötoimintaan lähtemisessä tulisi olla enemmän ja opiskelijoita pitäisi pystyä tukemaan järjestötoiminnassa ollessa.

Luukkainen (2005, 172) muistuttaa, että opettaja törmää työssään moniin tehtäviin, joihin koulutus ei omalta osaltaan valmista. Tutkimuksessa nousi esiin, miten järjestötoiminta on auttanut hahmottamaan koulumaailman hallinnollista puolta. Kai nostaa esiin, miten järjestötoiminta on antanut valmiuksia kehittää omaa toimintaa tarpeita vastaavaksi. Lea puolestaan kokee, miten opetuksen kehittämisessä mukana oleminen järjestövuosina on auttanut myös näkemään ja kehittämään itseä eteenpäin työelämässä. Myös koulun sisäiseen päätöksentekoon, esimerkiksi opettajakokouksen kautta, on ollut helpompi osallistua, kun kokouskäytännöt ovat tulleet tutuksi järjestötoiminnasta. Hannekselle puolestaan järjestötoiminta on avannut koulun kasvatuksellista merkitystä paremmin, sekä näkemään hallinnon eri tasot, jotka vaikuttavat kouluihin.

Tutkimustulosten perusteella järjestötoiminta laajentaa näkökulmaa siihen, millaisia tarpeita koulumaailmassa on ja millaisia taitoja opettajat tulevaisuudessa tarvitsevat. Luukkainen (2005) muistuttaa, että opettajan työn keskeisin tavoite on oppiminen ja kehittymisen edistäminen. Opettajan täytyy löytää tapa toteuttaa työtään oppilaiden etua ja tarpeita ajatellen, mutta kuitenkin myös opetuksen ja yhteiskunnan tavoitteet huomioiden. (Luukkainen 2005, 171-172.) Järjestötoiminta mahdollistaa jo opiskeluaikana tulevaisuuden tarpeiden näkemistä. Hannes nostaa esiin, miten järjestötoiminta auttaa erilaisten koulutuksen trendien

hahmottamista ja näin myös pysymään mukana erilaisissa virtauksissa koulutuksen kentällä. Salla nostaa esiin, miten järjestötoiminta on laajentanut kasvatuksen merkitystä yhteiskunnassa.

Luukkainen (1998, 19-21) on listannut, että opettajat tarvitsevat työssään muutosherkkyttä, vastuunottoa ja vuorovaikutustaitoja. Tutkimuksen perusteella järjestötoiminta vahvistaa tai tukee näitä osa-alueita opettajan työssä. Anita summaa, miten järjestötoiminta on vaikuttanut organisointitaitojen vahvistumiseen ja omien tavoitteiden luomiseen. Lisäksi järjestötoiminnassa vastuun kantaminen näkyy myös opettajan työssä: näiden kautta pystyy paremmin näkemään opettajan vastuun ja sen vaikutuksen. Myös Salla mainitsee vastuunoton yhdeksi asiaksi, joka on vahvistunut järjestötoiminnan myötä. Kain kohdalla ovat järjestötoiminnan kautta vahvistuneet oma-aloitteisuus, ratkaisukeskeisyys ja yhteisöllisyys. Kaille myös opetuksen toteuttaminen demokraattisena, kuunnellen puolin ja toisin, on saanut vaikutteita järjestötoiminnasta. Myös Lea toteaa, että järjestötoiminta on kehittänyt diplomaattista lähestymistapaa koulussa (ks. tarkemmin luku 5.1).

Järjestötoiminnan katsottiin kehittäneen erityisesti organisointitaitoja ja tietotaitoa oli kertynyt eniten kokouskäytänteistä, sekä kokoustekniikan hallitsemisesta. Haastateltavat totesivat, että järjestötoiminta on vahvistanut kykyä kehittää toimintaa, sekä toteuttaa työtä suunnitelmallisesti. Opettajan työtä ja sen tietoja ja taitoja käsittelen tarkemmin luvuissa 2.1 ja 2.3.

Aaltola (2005) toteaa, että opettajat kohtaavat työssään jatkuvasti erilaisia kehittämistarpeita. Tarpeet kumpuavat yhteiskunnan muutoksista, kasvatuksen haasteista, opetuksen tehostamisesta ja koulun muuttuvasta ympäristöstä. Nämä asiat tuovat lisänsä opettajien työhön ja ajavat opettajia kehittämään itseään, sekä toimintatapojaan. (Aaltola 2005, 19-21.) Kai, Hannes ja Salla kokevat järjestötoiminnan antaneen työkaluja itsensä kehittämiseen ja oman toiminnan lähempään tarkasteluun. Erityisesti esiin nousee, miten ymmärrys toimintatavoista helpottavat muutosten tekemistä. Luukkainen (2005) kokoaa, että opettajalta vaaditaan luovuutta, joustavuutta ja kykyä analysoida ja arvioida omaa työtään (Luukkainen 2005, 25).

Ammattitaitoon sisältyy useita osa-alueita. Kvalifikaation eli tunnustetun osaamisen lisäksi ammattitaitoon kuuluu kompetenssi, joka sisältää esimerkiksi taitoja, joilla selviytyä työtehtävistä (ks. lisää kappaleesta 2.2). Kompetenssi tulee eri reittejä ja käytännön toiminnot ovat hyvä keino kartuttaa sitä. (Luukkainen 2005, 42-43.) Esimerkiksi järjestötoiminnan kautta

voi kehittää omia tietoja ja taitoja, jotka ovat liitettävissä ammattitaitoon. Kehittyneiden tietojen ja taitojen saralla jokaiselta haastateltavalta nousi esiin organisointitaitojen kehittyminen ja vahvistuminen, tavalla tai toisella. Lea, Kai ja Hannes nostivat esiin järjestötoiminnan kartuttaneen kokemusta johtajuudesta. Kai, Anita ja Salla tuovat esiin, miten ymmärrys säätelevistä laeista ja asiakirjoista on laajentunut järjestötoiminnan kautta ja tuonut oman osansa työelämään.

Luukkainen (2005) muistuttaa, että entistä enemmän opettajalta vaaditaan yhteistyötaitoja ja toimia yhteistyössä koulun ulkopuolelta tulevien tahojen kanssa (2005, 26). Haastateltavista neljä viidestä koki järjestötoiminnan vaikuttaneen vuorovaikutustaitojen kehittymiseen, mutta kuitenkin Anita kertoi, että hänen toiminnassaan on nähtävissä se, että hän on toiminut monien erilaisten ryhmien kanssa. Erityisesti haastateltavat kokivat, että erilaisten ryhmien kanssa toimiminen on ollut hyödyksi tulevaisuutta ajatellen. Lea, Hannes ja Kai nostavat esiin, miten järjestötoiminta on valmentanut kohtaamaan myös haastavia vuorovaikutustilanteita ja löytämään niihin ratkaisukeskeisiä toimintatapoja.

Kaikki haastateltavat kokivat saaneensa järjestötoiminnasta kokemuksia, jotka ovat vaikuttaneet ammatti-identiteettiin. Tavat olivat jokaisella erilaisia, kuten myös niiden kokeminen. Suurimpana yhteisenä tekijänä näille oli kokemus siitä, että järjestötoiminta on vain yksi osa ammatti-identiteetistä. Huhtinen- Hildén ja Björk (2013) muistuttavat, että ammatti-identiteetti ei ole koskaan valmis, vaan siihen nivoutuu yhteen useampien kokemusten kanssa (Huhtinen-Hildén ja Björk 2013, 23). Näin ollen voidaan katsoa järjestötoiminnan tulevan yhdeksi osaksi opettajan ammatti-identiteettiä ja sen mukana tulleiden tietojen ja taitojen olevan yksi osa opettajan erityisosaamisesta.

Asiantuntijuus vaatii aikaa, sillä asiantuntijaksi kehitytään ja kasvetaan. Asiantuntijuus sisältää yksilön kokemuksen kautta opitun tiedon, kokemuksen ja näkemyksen. (Rasehorn 2009, 270-273.) Asiantuntijuus haastateltavien mielestä linkittyi tietoihin ja taitoihin. Lea ja Hannes nostivat erikseen esiin asioita, joiden voi katsoa olevan tietty osa asiantuntijuutta, johon juuri järjestöissä toimiminen on vaikuttanut (ks. tarkemmin luku 5.3.1).

Yhteistyö opettajien kesken on lisääntynyt. Yhteistyötä tehdään niin luokkarajoja ylittäen, kuin myös oppiainerajoja ylittäen. (Luukkainen 2005, 143.) Tällaisessa työskentelyssä on hyötyä, kun on tietoutta kollegoiden opintopoluista. Kaikki haastateltavat kertoivat, että

järjestötoiminnan myötä heidän verkostonsa olivat paljon laajemmat, kuin ne olisivat olleet ilman järjestötoimintaa. Erityisesti koettiin, että valtakunnallisen kattojärjestön mahdollistavan valtakunnallisen ja opetusaineiden rajat ylittävän verkostoitumisen.

Jokainen haastateltava totesi, että järjestötoimintaa tulisi tunnustaa enemmän opintojen aikana. Yhteiseksi asiaksi muodostui se, että toimintaan ei saatu yliopiston puolelta tarpeeksi tukea ja opiskelijoita tulisi rohkaista enemmän lähtemään mukaan järjestötoimintaan opiskeluaikana. Aaltonen ja Sumelles (2006) muistuttavat, että vaikuttamiseen mukaan lähteminen ei ole aina niin kovin yksinkertaista, vaan siihen tarvitaan tukea ja kannustusta. Lisäksi opiskelijoille tulisi aktiivisesti tuoda tietoon paikkoja vaikuttaa, muuten se ei lisää opiskelijoiden vaikutusaktiivisuutta mitenkään. (Aaltonen ja Sumelles 2006, 127.) Konkreettisen tuen puute koettiin ongelmallisena. Anita nostaa esiin, että järjestötoiminnasta saadut opintopisteet, eivät millään tavalla vastaa todellista työmäärää. Myös Salla lisää, että opintopisteiden määrä ei ole riittävä kannustin, kun on kyse toiminnasta, josta hyötyy koko opiskelijayhteisö. Kain mielestä opintopisteiden lisäksi, ei juurikaan ollut tukea tarjolla järjestössä toimimiseen.

Tutkimusta aloittaessani oli ennakkokäsitykseni, että opiskelijaa ei juuri kannusteta olemaan mukana järjestötoiminnassa (ks. Johdanto). Nämä mietteeni saivat tutkimuksen myötä vahvistusta, kun tutkimustuloksista kävi ilmi, että haastateltavilla oli samanlaisia kokemuksia. Jokainen haastateltava nosti haastattelun aikana esille järjestötoiminnan antavan tietoja, taitoja tai kokemuksia, jotka eivät ole korvattavissa tai edes mahdollisia saavuttaa pelkästään koulutuksen avulla. Jokainen haastateltava koki, että opiskelijoita tulisi kannustaa lähtemään mukaan järjestötoimintaan, mutta kannustuksen lisäksi tulisi opiskelijan saada tukea, että järjestötoiminnan ja opiskelun yhteensovittaminen todellakin onnistuisi vaivattomasti.

Järjestötoiminta siis todella antaa tekijälleen paljon. Tärkeää olisi tunnustaa, että järjestötoiminnasta saa tietoja ja taitoja, joista on todella hyötyä työelämässä koulutuksesta saatujen tietojen ja taitojen rinnalle. Ja vaikka työelämän kannalta merkityksellisimpiä ovat edellä mainitut, niin varmasti ikimuistoisia ovat kokemukset, joita järjestötoiminnasta saa ja tärkeimpänä ovat ystävät, jotka jäävät kokemusten myötä loppuelämäksi.

6.1 Tutkimustulosten luotettavuus

Kuten jo johdannossa olen maininnut, minulla oli ennakkokäsityksiä ja odotuksia tutkimusaiheeni ja sen tuloksia kohtaan. Itselleni järjestötoiminta on ollut merkittävä osa läpi opiskeluaikani, joka on vaikuttanut ennakkokäsitykseeni aiheesta. Tutkimustuloksia analysoidessa jätin omat odotukseni ja ennakkokäsitykseni aiheesta taka-alalle ja keskityin haastattelujen sisällön analysointiin mahdollisimman objektiivisesti. Kävin tutkimusmateriaalin useaan kertaan läpi analysoinnin aikana ja varmistuin, että tutkimustuloksista ei jäänyt mikään merkittävä tieto pois ja materiaali tuli käytettyä parhaalla mahdollisella tavalla.

Tuomi ja Sarajärvi (2009) toteavat, että tutkimuksessa on arvioitava sen luotettavuutta. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltaessa täytyy erottaa toisistaan havaintojen luotettavuus ja puolueettomuus. Tällä tarkoitetaan sitä, että onko tutkija halunnut ymmärtää tai tulkita väärin tai antaako tutkija omien käsityksensä vääristää tutkimuksen tuloksia. (Tuomi ja Sarajärvi 2009, 134, 136.) Hirsjärvi ja Hurme (2008) muistuttavat, että laadullisen tutkimuksen luotettavuudessa on kyse lopulta tutkijasta ja hänen käsityksistään. Se, miten tutkija analysoi omia tutkimustuloksiaan, vaikuttaa merkittävästi tutkimuksen luotettavuuteen. (Hirsjärvi ja Hurme 2008, 189.) Tutkimukseni aineistoa analysoidessa keskityin ennen kaikkea haastateltavien vastausten sisältöön. Kuitenkin myös tässä tutkimuksessa on kyse omista tulkinnoista, joita olen pyrkinyt kuvaamaan mahdollisimman totuudenmukaisesti.

6.2 Jatkotutkimusaiheita

Henkilökohtaisesti tutkimusaiheeni oli minulle todella tärkeä. Tutkimuksen myötä sain varmuutta siitä, että järjestötoiminta voi todellakin antaa tekijälleen työkaluja työelämään ja vahvistaa sellaisia asioita, joita ei suoraan koulutuksesta saa. Tutkimus laajensi näkemystäni järjestötoiminnan vaikutuksista ja sen yksilöllisestä aspektista: järjestötoiminta antaa jokaiselle mahdollisuuden kehittyä myös niissä asioissa, joissa itse haluaa. Tutkimukseni antaa myös paikan pohtia, onko järjestötoiminta tosiaankin vain bileiden järjestämistä vai voiko sen sivussa saada itselleen uusia taitoja, jotka pääsevät käyttöön työelämässä.

Tutkimuksessani oli tarkkaan valittu haastateltavien joukko opiskeluaikana järjestötoiminnassa mukana olleita ja puheenjohtaja kokemuksella varustettuja henkilöitä, jotka ovat valmistuneet samasta yliopistosta, jonka myötä jatkotutkimus olisi paikallaan. Nyt tarkkaan rajattua joukkoa voisi laajentaa koskemaan valtakunnallisesti kaikkia musiikin aineenopettajan koulutuksia ja tutkia vastaavalla järjestötaustalla olevien kokemuksia aiheesta. Mielestäni olisi mielenkiintoista rajata myös tutkimuksen aihetta koskemaan erityisesti vain järjestötoiminnan ja opiskelun yhteen sovittamiseen ja sen kokemuksiin.

Jatkoa ajatellen voisi laajentaa tutkimusta koskettamaan myös Ylioppilaskunnan ja opiskelijoiden vaikuttamismahdollisuuksia yliopistossa. Yliopisto tarjoaa opiskelijoille monenlaisia paikkoja vaikuttaa ja olla aktiivisena osana yliopiston päätöksen tekoa. Myös erilaiset valiokunnat ja edustajiston työskentely antavat omat paikkansa vaikuttamiseen ja erilaisia kokemuksia vaikuttamistyöstä yliopistossa ja ylioppilaskunnassa.

Tämän tutkimuksen myötä olisi mielestäni tarpeellista tutkia myös järjestötoimintaa opiskeluiden jälkeen: hakeutuvatko opettajat vielä opiskeluajan jälkeenkin mukaan järjestötoimintaan. Toinen keskeinen ajatus tämän taustalla on, että vaikuttaako järjestötoiminnassa mukana oleminen opettajien uravalintoihin. Mielenkiintoista olisikin tietää, että lähtevätkö järjestötoiminnassa mukana olleet jatkamaan vaikuttamistyötä järjestöissä työelämän aikana, vai avautuuko oman työuran mahdollisuudet uudella tavalla ja hakeudutaan töihin muualle kuin koulumaailmaan.

LÄHTEET

- Aaltola, J. (2005). *Koulun haasteet ja opettajan työn "mieli"*. Teoksessa Luukkainen, O. & Valli, R. (2005). *Kaksitoista teesiä opettajalle*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Aaltonen, J. & Sumelles, K. (2006). *Opettajaksi opiskelevan mahdollisuudet vaikuttaa yliopistossa - menestystä ja tappiota yliopiston hallinnossa*. Teoksessa Kempainen, L., Mikkola, A., Aaltonen, J., Sumelles, K., Syrjäläinen, E., Värri, V. ja Suutarinen, S. *Aktiiviseksi kansalaiseksi: Kansalaisvaikuttamisen haaste*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ansala, L. (2017). "Niin monta rautaa tulella": Aktiivinen kansalaisuus järjestöaktiivien yliopisto-opiskelijoiden kertomana. Rovaniemi: Lapin yliopisto.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. (2010). *Teemahaastattelu: opit ja opetukset*. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) (2010). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: I, Metodien valinta ja aineiston keruu : virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (3. uud. ja täyd. p.). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hakala, J. T. (2010). *Tutkimusmenetelmän valinnasta*. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) (2010). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: I, Metodien valinta ja aineiston keruu : virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (3. uud. ja täyd. p.). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Heikkinen, H. L. T. (2000). *Opettajan ammatin olemusta etsimässä*. Teoksessa Harra, K. (toim.) *Opettajan professiosta. Artikkelisarja*. Helsinki: Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2008). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Huhtinen-Hildén, L. & Björk, C. (2013). *Musiikin opettamisen ammattilaiseksi - Koulutus reflektiivisenä muutosprosessina*. Teoksessa Juntunen, M., Nikkanen, H. M., Westerlund, H. & Väkevä, L. (toim.) *Musiikkikasvattaja: Kohti reflektiivistä käytäntöä*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hyvärinen, M. (2017). *Haastattelun maailma*. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvoori, J. (toim.) (2017). *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino.
- Jauhiainen, A., Rinne, R. & Lehto, R. (2011). *Uusi suomalainen yliopistopolitiikka yliopistoväen itsensä näkemänä ja kokemana*. Teoksessa Rinne, R., Ursin, J., Lestinen, L., Aittola, H., Välimaa, J. & Korhonen, R. (2011). *Koulutuspolitiikan käytännöt kansallisessa ja ylikansallisessa kehyksessä*. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Kangasniemi, E., Hyttinen, T. & Tanni, K. (2012). *OAJ: Vahva vaikuttaja*. Helsinki: Opetusalan Ammattijärjestö OAJ.
- Kari, J. (2003). *Opettaja vaikuttajana - opettajatutkimuksen avaamia ajatuksia ja näkökulmia*. Teoksessa Isosomppi, L. & Leivo, M. (2003). (toim.) *Opettaja vaikuttajana? :*

Juhlaseminaari professori Juhani Aaltolan 60-vuotispäivänä 5.2.2002. Kokkola: Jyväskylän yliopisto, Chydenius-Instituutti.

- Kemppinen, L. (2006). *Mallikansalaisesta oppimiskonsultiksi - muuttuvat opettajaihanteet.* Teoksessa Kemppinen, L., Mikkola, A., Aaltonen, J., Sumelles, K., Syrjäläinen, E., Värri, V. ja Suutarinen, S. *Aktiiviseksi kansalaiseksi: Kansalaisvaikuttamisen haaste.* Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kiviniemi, K. (2001). *Laadullinen tutkimusprosessina.* Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) (2001). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin.* Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kohonen, V. (2000). *Aineenopettajan uudistuva asiantuntijuus ja sen tukeminen.* Teoksessa Harra, K. (toim.) *Opettajan professiosta. Artikkelisarja.* Helsinki: Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö.
- Korpinen, E. (1996). *Opettajuutta etsimässä.* [Helsinki]: Kunnallissalan kehittämissäätiö.
- Kouzes, J. M. & Posner, B. Z. (2008). *The student leadership challenge: Five practices for exemplary leaders* (First edition.). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Krokfors, L. (1998). *Muuttuva opettajuus.* Teoksessa Luukkainen, O. (1998). (toim.) *Tulevaisuuden tekijät: Uuden opettajuuden mahdollisuudet.* Jyväskylä: Atena.
- Krokfors, L. (2005). *Vaikuttava opettaja - eettinen ja kriittinen päätöksentekijä.* Teoksessa Luukkainen, O. & Valli, R. (2005). *Kaksitoista teesiä opettajalle.* Jyväskylä: PS-kustannus.
- Laine, T. (2001). *Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma.* Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) (2001). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin.* Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lehtisalo, L. & Raivola, R. (1992). *Koulutuspolitiikka.* Helsinki: WSOY.
- Luukkainen, O. (2019). Henkilökohtainen tiedonanto 19.9.2019.
- Luukkainen, O. (2005). *Opettajan matkakirja tulevaan.* Jyväskylä: PS-kustannus.
- Luukkainen, O. (2004). *Opettajuus: Ajassa elämistä vai suunnan näyttämistä?* Acta Universitas Tamperensis 986.
- Luukkainen, O. & Wuorinen, J. (2002). *Yrittävä elämänsenne: Kasvaminen yksilönä ja yhteisönä.* Jyväskylä: PS-kustannus.
- Luukkainen, O. (1998). *Uuteen huomiseen!* Teoksessa Luukkainen, O. (1998). (toim.) *Tulevaisuuden tekijät: Uuden opettajuuden mahdollisuudet.* Jyväskylä: Atena.

- Lötjönen, K. (2017). *Nuorten poliittinen ja yhteiskunnallinen osallistuminen*. Teoksessa Puuronen, V. & Saari, K. (2017). *Nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen ja oikeistopopulismi*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Mikkola, A. (2006). *Kansalaisvaikuttaminen osaksi opettajuutta*. Teoksessa Kemppinen, L., Mikkola, A., Aaltonen, J., Sumelles, K., Syrjäläinen, E., Värri, V., . . . Suutarinen, S. *Aktiiviseksi kansalaiseksi: Kansalaisvaikuttamisen haaste*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nissilä, M-L. (2018). *OAJ esittää opettaja rekisteriä - ratkaisisi monta pulmaa*. Opettaja-lehden verkkoartikkeli 26.1.2018. Osoitteessa <https://www.opettaja.fi/ajassa/oaj-esittaa-opettajarekisteria/> Luettu 12.10.2018.
- Patrikainen, R. (2000). *Opettajuuden laatu ja opettajan ammatin professiomuutos*. Teoksessa Harra, K. (toim.) *Opettajan professiosta. Artikkelisarja*. Helsinki: Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö.
- Peltari, P. (1998). Kvalifikaatio vai kvalifikaatiovaatimus? *Futura*, 17(1), pp. 86-94.
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet (POPS). (2014). Helsinki: Opetushallitus. Osoitteessa http://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf
- Rasehorn, K. (2009). *Opettajuuden kehittyminen*. Teoksessa Louhivuori, J., Paananen P. & Väkevä, L. (toim.) *Musiikkikasvatus: näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. Jyväskylä: FiSME ry.
- Ristolainen, H. (2015). *Osaajat järjestötyössä: Järjestöyöntekijöiden näkemyksiä ammattitaidosta, työn hallinnasta ja tulevaisuudesta*. Helsinki: OK-opintokeskus. Osoitteessa <https://www.ok-sivis.fi/media/materiaalit-osio/selvitykset-ja-tutkimukset/osaajat-jarjestotyossa.pdf>
- Ruusuvuori, J. & Nikander, P. (2017). *Haastatteluaineiston litterointi*. Teoksessa Hyvärinen, M., Nikander, P. & Ruusuvuori, J. (toim.) (2017). *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (2005). *Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus*. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (2005). *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.
- Saari, K. & Puuronen, V. (2017). *Nuorten käsityksiä demokratiasta, tasa-arvosta ja hyvinvointivaltiosta*. Teoksessa Puuronen, V. & Saari, K. (2017). *Nuorten yhteiskunnallinen osallistuminen ja oikeistopopulismi*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Suutarinen, S. (2006). *Yhteiskunnallinen keskustelu vähäistä Suomen peruskoulussa - oppilaitokset tukemaan keskustelevaa kansalaisuutta*. Teoksessa Kemppinen, L., Mikkola, A., Aaltonen, J., Sumelles, K., Syrjäläinen, E., Värri, V., . . . Suutarinen, S. *Aktiiviseksi kansalaiseksi: Kansalaisvaikuttamisen haaste*. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Tiittula, L. & Ruusuvuori, J. (2005). *Johdanto*. Teoksessa Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (2005). *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.
- Tracy, B. (2014). *Leadership*. New York: American Management Association.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (5. uud. p.). Helsinki: Tammi.
- Tynjälä, P. (2010). *Asiantuntijuuden kehittämisen pedagogiikka*. Teoksessa Collin, K., Paloniemi, S., Rasku-Puttonen, H. & Tynjälä, P. (toim.) *Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus*. Helsinki: WSOYpro.
- Yhdistyslaki 503/1989. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890503#L6P35>
- Yliopistolaki 558/2009. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090558#Pidp3968208>